

**PÄRNUMAA
KIHNU VALLA ÜLDPLANEERING
(ARENGUKAVA)**

**3. KÖIDE
ETTEPANEKUD. LÜHIKOKKUVÕTE**

Tallinn, Tartu, Pärnu, august 1995

SISUKORD

EESSÕNA

KASUTATUD MATERJALID

1. ARENGUKAVA JA ÜLDPLANEERINGU ETTEPANEKUD

2. KIHNU VALLA EHITUSMÄÄRUS (projekt)

3. KIHNU VALLA USALDUSARHITEKTI TÖÖJUHEND

4. SOTSIAALHOOLEKANDEALASE KÜSITLUSE TULEMUSED

5. MAJANDUSLIKKE KAALUTLUSI

5.1. Kaalutlusi turismi tasuvusest.

5.2. Kihnu sadama rekonstrueerimise kalkulatsioon.

5.3. Kulutused teede korrashoiule.

6. KIHNU ARENGUKAVA LÜHIKOKKUVÖTTE MAKETT

1. Mis on valla arengukava ja mis on üldplaneering?

2. Kuidas kujunes tänane Kihnu?

3. Milliseid ettepanekuid teeb arengukava?

4. Kihnlasest ja Kihnu külast.

5. Kihnlase liiklus- ja energiaprobleeme.

6. Maa ja mets.

7. Kihnu ettevõtja ja külalised.

8. Reformidest.

9. Elukeskkonna kaitsest.

10. Lõppjärgeldused.

KIHNU ÜLDPLAANI SKEEM

EESSÕNA

Kihnu valla arengukava ja üldplaan olid tellitud ETUI-lt Eesti Keskkonnaministeeriumi poolt. Käesolev köide "Ettepanekud ja kokkuvõte" telliti ETUI-lt Kihnu vallavalitsuse poolt lepinguga nr. 12, 1. sept. 1994. a.

Köite koostas planeerimisosakonna juhataja arhitekt **Ago Kerge**.

Kaastööd tegid:

ins. **Mart Vihalem**

ins. **Heldur Välja**

Arvutitööd, korrektuuri ja vormistamise tegid:

Andres Järvan

Andrus Andrejev

Karine Aljaste

Kihnu valla arengukava ja üldplaan vaadati läbi ja kiideti heaks Kihnu vallavolikogu koosolekul 7. augustil 1995. a-l.

KASUTATUD MATERJALID

1. Sundmäärus ehitiste kohta Virumaal; vastu võetud 19. juunil 1933.
2. Sundmäärus ehitiste kohta suvituspaikades Virumaal; vastu võetud 19. juunil 1933.
3. Sundmääruse ehitiste kohta Virumaal muutmise määrus; vastu võetud 5. juulil 1937.
4. Ehitusseadus; jõustunud 1. juunist 1939.
5. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus; vastu võetud 2. juunil 1993.
6. Kihnu vallas maareformi läbiviimise kohta Vabariigi Valitsuse määrus 5. okt. 1993 Nr. 306
7. Maakonna valitsemiskorralduse seadus; vastu võetud 29. juunil 1993.
8. Planeeringu ja ehitusseadus (eelno 7. veebr. 1994).
9. Maa-alade planeerimise määrus (projekt).
10. Omavalitsuse peaarhitekti näidispõhimäärus.
11. Rakennuslaki; Suomen säädöskokoelma 370/1958.
12. Rakennusasetus; Suomen säädöskokoelma 266/1959.
13. Kihnu saare elektrivarustuse rekonstrueerimine; 9423 - ELV, 1994.
14. Kihnu sadama eelplaneerimisuuring; Merin AS, Tallinn, sept. 1994.

1. ARENGUKAVA JA ÜLDPLANEERINGU ETTEPANEKUD

Kihnu valla arengukava ja üldplaneering peavad tagama saare omapära, loodus- ja elukeskkonna seisundi säilimise ja tagama rahvakultuuri elementide arengu, elu-olu ja liiklusolude parandamise, elanike tööhõive saavutamise, omandi- ja maareformi kiirendamise ning kohaliku initsiatiivi edendamise.

Üldplaneeringuga peavad olema tagatud küllaldased territooriumid igat liiki ehitustegevuse vajaduste rahuldamiseks lähema 50 aasta jooksul. On vaja tugevdada ettevõtlusmotivatsiooni.

Nende püstitatud eesmärkide saavutamiseks sisaldab Kihnu valla arengukava ja üldplaneering alljärgnevad ettepanekud.

1. Kõigepealt tuleb taotleda Kihnu etnograafilis-kultuurilise kaitseala loomist.
  2. Saare elektrienergiaga varustamiseks ja dotatsioonide kaotamiseks energiatootmises ühendada saare elektrivõrk mandrivõrguga merealuse kaabli abil (ellu viidud 4. novembril 1994 a-l).
  3. Rekonstrueerida saare kõrgepingevõrk kasutades võimalikult ringsüsteemi. Kasutada ka kaabelliine.
  4. Rekonstrueerida amortiseerunud madalpingevõrk, asendades võimalikult betoonpostid puitpostidega (saare loodusliku ilme säilitamiseks).
  5. Kaugemas tulevikus kalkuleerida tuulegeneraatorite paigutamist saare edelarannikule.
  6. Konstrueerida olemasoleva diiselektrijaama üks agregaat, demonteerida ülejäänu ja kõrvaldada keskkonnakahjustused.
  7. Ehitada välja nõuetekohane tankimisjaam likvideerides seejärel keskkonnaohtliku kütuselao.
- Ettepanekute 1-7 elluviimiseks taotleda toetust riiklikest regionaalmajanduse arengu fondidest ja keskkonnakaitse fondist.
8. Rekonstrueerida sadam. Selleks läbi viia uuringud, mis selgitaksid välja sadama laiendamisvõimalused, ehitusgeoloogilised tingimused ja ligikaudse maksumuse.
  9. Koostada sadama rekonstrueerimise projekt, mis võimaldab praami ja ühe-kahe reisilaeva üheaegse randumise. Lisaks peab sadam võimaldama esimeses järjekorras kuni 25 jahi üheaegse randumise ja teenindamise. Teises järjekorras on soovitatav jahtide arvu suurendada 50-ni. Selleks tuleb remontida olemasolev muul ja kavandada mittestatsionaarsete randumissildade rajamine näiteks pontoonidel.
  10. Koos sadamarajatistega ehitada välja rahvusvahelistele eeskirjadele vastavad sadamaruumid (tualetid, pesuruum - vann, riidepesu ja -kuivatus, pilsivete ja fekaalvete vastuvõtuseadmed) ja varustada need elektriga ning joogiveega. Selleks on soovitatav hankida ja paigutada sadama territooriumile rahvusvahelistele tingimustele vastav moodulkonteiner. Rekonstrueerida olemasolev sadamahoone.

11. Lennuliikluse tagamiseks varustada lennujaam meteoroloogilise teabetahvliga, käimla ja pesemisvõimalustega. Soovitatav on lennujaam rekonstrueerida. Korraldada heina niitmine lennuväljal.

12. Kiirendada maareformi kulgu, järgides Eesti Vabariigi seadusandlust, kusjuures jättes valla munitsipaalvaldusse:

12.1. Omanikuta jäänud maa, mille omandusõigust ei suudeta vastavalt seadusandlusele tõestada. Selle maa vald kas müüb või rendib.

12.2. Sadama-tootmispiirkonna ja lennuvälja maad. Vald hakkab sadamat, lennuvälja ja ettevõtteid haldavate aktsiaseltside osanikuks maa maksumuse ulatuses. See suurendab valla sõnaõigust projektide ja äriplaanide läbiviimisel.

12.3. Vald taotleb munitsipaalomandusse saarel asuva riigimetsa. Sihtotstarbeliselt - metsamaana kaitsemetsa kategoorias, koos sellest tulenevate kohustuste ja piirangutega. Valla palgale tuleb võtta metsavaht ja anda kohalikule politseile täiendav kohustus - metsavalve.

12.4. Põhilise teedevõrgu alla kuuluva maa, samuti ka prügimäe alla kuuluva maa. Eelnevalt läbi viia teede ja teepäraldiste inventeerimine.

13. Tellida järgmised arengukavad ja planeeringud:

13.1. Kalamajanduse arendamise kava.

13.2 Sadama-tootmistsooni detailplaneerimine.

13.3. Majanduslik põhjendus ratsionaalsema transpordikorralduse loomiseks sh. ka saare teedevõrgu arendamise skeem teede munitsipaliseerimiseks.

13.4. Saare eritingimusi ja huvisid arvestav metsakorralduskava.

13.5. Põllumajanduse arendamise kava.

13.6. Energiamaajanduse edasise arendamise kava koos tehnilis-majandusliku põhjendusega.

13.7. Puhketsooni detailplaneerimine.

Praktiliselt kõiki neid töid on võimalik tellida kas riigi, sihtasutuste, ametkondade või fondide kulul.

Sadama-tootmistsooni planeerimiseks on vaja tellida maa-ala mõõdistamine (ca 50 tuh. kr.), mille alusel koostatakse detailplaneerimine (ca 50 tuh. kr.). Maa-ala mõõdistamine annab aluse nii katastri koostamiseks, planeerimiseks kui ka uute ehitusobjektide paigutamiseks. Objekti kaupa mõõdistamine läheb tunduvalt kallimaks. Sama kehtib puhketsooni detailplaneerimise puhul.

14. Tunnistada valla optimaalseks elanike arvuks 600 lähematel aastakümnetel ja sellest tulenev bilanss ning rakendus:

Elanikud	Kokku	%	±	Mehed	%	±	Naised	%	±
Kokku	600	100	+	280	46.6	+	320	53.4	-
sellest:									
1. alaealisi	110	18.3	+	60	21.4	+	50	15.6	+
2. tööealisi	320	53.4	-	170	60.7	-	150	46.8	0
sh. 16-29	120	20.0	-	60	21.4	0	60	18.7	-
3. pensionealisi	170	28.3	+	50	17.9	+	120	37.5	-
1. õppijaid	100		+	50			50		
2. töötajaid	300		+	170			130		
3. koduseid	20		+	-			20		
4. inval. ja töötuid	20		0	10			10		

Lahter ± - juurdekasv või kahanemine võrdleb andmeid 1994.a. näitajatega.

15. Lugeda paikapidavaks arengukava koostamisel aluseks võetud põhijäreldused:

* Kihnu saare põllumajanduslikust maast piisab varustamiseks põhiliste toiduainetega saare elanikkonda koos külaliste ja turistidega.

* Viimase poole sajandi jooksul väljakujunenud majandus- ja omandussuhted pakuvad käesoleval ajal vaid vähestele saare elanikele inimväärsed äraelamisvõimalusi, rääkimata ressursside säästlikust kasutamisest.

* Kihnu saarelt käesoleval ajal laekuvatest tuludest ei piisa omavalitsuse normaalseks funktsioneerimiseks.

* Kihnu saare normaalseks äraelamiseks piisaks kalapüügist, saagi vääristamisest ja piiratud turismist (eliit turismist) tulenevatest võimalikest tuludest juhul, kui on saavutatud põhiliste toiduainetega isevarustamine, korraldatud säästlikult ja otstarbekohaselt toimiv raharinglus, transpordi- ja energiamajandus.

* Riiklikud dotatsioonid ei ole tervendanud saare majandust, seetõttu võivad omada vaid ajutist iseloomu.

16. Vajaduse korral kasutada Vabariigi Valitsuse määrusega 5. okt. 1993 a. nr. 306 antud võimalust saada kompensatsioonimaad Tõstamaa metskonna maadest.

Soovi korral, eriti välismaal elavate õigusjärglaste puhul, kompenseerida endised talumaad suvilakruntidega puhketsoonis.

17. Kalamajanduse arendamiseks toetada:

17.1. Kaluriühistu "Kihnu" tegevust.

17.2. Külkhoone suitsutsehhi ja muu kala ümbertöötamise ning konserveerimise organiseerimist saarel, soodustades vastavat ettevõtlust.

18. Võtta vastu Kihnu valla maabilanss arengukavas kalkuleeritud kujul:

		Olev ha	Proj. ha	Suurenemine + Vähene mine -	Märkused
1.	Looduslik rohumaa	596.1	595	±0	<i>Äralõige põllundustsoonile</i>
2.	Haritav maa	315.9	350	+35	
3.	Metsamaa	423.7	380	-40	
	sh. kaitsemets	195.0	188	-7	
	talumetsad	228.7	190	-30	
	Muu maa	352.4	355	+5	
	Kokku	1688.1	1680.0	±0	

19. Põllumajanduse arendamiseks toetada:

19.1. Masina- ja veeühistute loomist. Masinaühistud aitavad viia motoriseerituse astme vajalikule tasemele, võimaldavad masinaid majanduslikumalt kasutada ja veeühistud võtavad enda kanda magistraalkraavide hooldamise.

19.2. Meierei käivitamist Kihnu piimatoodangu töötlemiseks ja võimalikult mitmekesiseks tarbimiseks.

19.3. Konservitsehhi käikulaskmist meiereiga plokeeritud endises laudas. Konserveeritakse eelkõige aed- ja juurvilja, kuid edaspidi ka loomakasvatussaadusi.

19.4. Ravi- ja maitsetaimede kasvukohtade inventeerimise ja nende taastootmist tagavat tegevust ning loodustoodete (kasvatamiseks pole kasutatud mürkemikaale ja mineraalväetisi) hulga suurendamist.

20. Kinnitada Kihnu üldplaneeringu tsoneerimine järgnevalt:

20.1. **Rannakaitsetsoon.** Rannakaitsetsoon järgib küllalt täpselt rannajoont Kihnu saare asustamise aegadest, s.o. aastatuhande algusest. Samal ajal markeerib see joont, milleni võib meri ulatuda järgmise sajandi tormide ajal. Arvestatud on kliima soojenemisest tingitud mere taseme tõusu, aga samuti väljakujunenud looduslikke tingimusi ning piirjooni.

Rannakaitsetsooni üheks funktsiooniks on takistada asustuse levimist võimalikku üleujutustsooni, teiseks funktsiooniks on hoida rannad avatud piki randa liikumisele. Viimase vajadus tuleneb igamehe õigusest ning on samuti elementaarne tingimus turismi arendamise korral. Tsooni piirides on reeglina keelatud igasugune uusehitus, välja arvatud maaparandus ja olemasolevate õuede juurde vajalike hoonete püstitamine.

Rannakaitsetsoon koosneb põhiliselt rannaniitudest ja võsastikest ning leiab kasutamist heina- ja karjamaana. Kihnu talude heina- ja karjamaad asuvadki valdavalt selles tsoonis.

Tsooni kuuluvad ka liivarannad (saare kirde- ja edelarannikul). Liivarandu on võimalik kasutada puhkuse otstarbel. Kirderand kuulub metskonnale ja seda kasutatakse peamiselt

sadama ja lennuvälja kaudu saabuvate puhkajate poolt. Edelarannik on eravalduses ja selle kasutamiseks on mõeldav asutada vastav ettevõte. Kooskõlas igamehe õigusega tuleb kindlustada inimeste vaba läbipääs mererannas, nn. kallasrada, vähemalt 50 m laiusel ribal.

Liivarandadel on lubatud puhkajate teenindamiseks mõeldud ajutiste, teisaldatavate ehitiste (riietumiskabiinid jne.) paigutamine, mis hooaja lõpul eemaldatakse.

20.2. Põllundustsoon. Tsoon koosneb haritavast maast ja taludele kuuluvatest metsadest ning võsastunud aladest kõrgemal kui 2,5 m merepinnast. Tsoonis toimub igakülgne põllumajandustegevus. Talumetsade majandamine toimub vastavalt metsaseadusele. Soovitav ei ole lageraie suurematel pindadel. Talumetsad peaksid juba hooldusraidega varustama oma talu vajaliku küttepuuga. Väärtuslikum puit tuleb kasutada tarbepuuna või käsitööstuses. Põllundustsoonis on mõeldav põllumaa laiendamine võsastiku arvel.

20.3. Konflikttsoon haarab kunagised kirikumaad ja rannakaitsetsoonis ka parandatud maa, mis vajab kordaseadmist ning seejärel kasutamist põllumaana. Peamine konflikt seisneb siin omandisuhetes. Kui laheneb küsimus maade kuuluvusest ja vallal on võimalik kasutada neid maid maareformi käigus kompensatsioonimaadena, lakkab konflikttsoon oma sisu ammendatuse tõttu olemast. Silmas tuleb pidades, et siia kuuluvad reeglina kõige kõrgema boniteediga põllualad. Tsoon lülitub põllundustsooni koosseisu.

20.4. Kaitsemetsatsoon. Parkmets. Kaitsemetsatsoon on kantud kaardile riigimetsa piiride järgi. Tsooni funktsiooniks on kaitsta saart erosiooni ja deflatsiooni mõjude eest. Tsooni piirides on keelatud igasugune ehitustegevus, maakasutuse muutmine, lausraie ja pinnase kaevandamine. Kihnu kaitsemets on pea kogu ulatuses, eriti aga kirikust kirdetipuni (peamassiiv) suure esteetilise ja rekreatiivse väärtusega. Täiendavat koridori lennuvälja jaoks metsa raiuda ei ole vaja. Metsafondi piire metsamaa osas ei muudeta. Lubatud on siin põimendus- ja häilraie ning metsa sanitaarraie. Kuigi kogu mets on esteetilise väärtusega, on sellest eraldatud kirdeosa parkmetsaks, mida kasutatakse tulevikus tõenäoliselt intensiivsemalt saabuvate turistide poolt. Siin on mõeldav ka metsa-jalutusteede rajamine, hotelli "Rock-City" rekonstrueerimine ja selle lähedusse vajadusel veel ühe pansionaadi või hotelli rajamine. Viimasel juhul tuleb järgida rangeid eeskirju. Igasugune muu ehitus on keelatud.

20.5. Elu- ja ehitustsoon. Tsoon koosneb olevatest õuedest, hoonetega aedadest ja nende lähedastest, enamasti võsaga kaetud maadest, osalt väikestest karja- ja heinamaasiiludest ning pisipõldudest. Tsoon on ette nähtud vajaduse korral uute hoonete püstitamiseks, omandi- või hoonestusõiguse seadmiseks (loomulikult vastava omaniku nõusolekul). Kogu ehitustegevus tsoonis (aga ka teistes tsoonides) tuleb sätestada Kihnu ehitusmäärusega, mis piirab hoonete kõrgusi, mahtu ja ka arhitektuurse lahenduse elemente.

20.6. Miljöökaitsetsoon on tegelikult eelneva tsooni osa, milles ehitustegevus piiratakse vaid rekonstrueerimisega ning üksikute (vajalike) hoonete juurdeehitamisega, kusjuures ehitus peab jälgima olevat õuede-aedade struktuuri ning olevate hoonete arhitektuuri. Tsoon on kehtestatud Kihnu küla omapära säilitamiseks ja sisaldab võimalusi hulga turistide - eriti välismaiste - huvi äratamiseks. Sellesse tsooni kuuluvad Linaküla lääneosa, Lemsi küla lõunaosa ja Rootsiküla idaosa.

20.7. Kultuurikeskus on samuti elutsooni eriosa. See haarab koolimaja, muuseumi, kiriku ja rahvamaja krundid ning ümbruse. Vajadusel täiendavate haridus- ja kultuuriasutuste järele (spordihoone jms.) tuleb need paigutada sellesse tsooni.

20.8. Transpordi- ja tootmistsoon. Tsoon hõlmab olemasoleva sadamapiirkonna koos tootmishoonete, ladude, kommunikatsioonide ja nende juurde kuuluvaga ning lennuvälja maa-ala. Tootmistsooni moodustavad ka endine karjafarm koos meiereiga. Edaspidi võib karjafarmi asemele tekkida mitmesugune tööstus, näiteks juurvilja, liha jms. konserveerimiseks. Tsoon on mõeldud tootmishoonete, seadmete, kommunikatsioonide kompaktselt ja ratsionaalseks paigutamiseks. Kogu tsooni maa peaks kuuluma vallale, et seda otstarbekalt ettevõtetele jagada.

See on ainuke tsoon Kihnul, mis vajab järjekindlat keskkonnakaitsekist hoolt ja järgimist. Tsoon vajab detailplaneerimise koostamist kõige lähemal ajal. Koos tootmistsooni detailplaneerimisega tuleb haarata sellesse ka parkmetsa lõunaosa ulatusega ca 50 m põhja pool hotellist "Rock City".

20.9. Puhketsoon. Põhimõtteliselt tuleb loodava Kihnu ehitusmäärusega keelata suvilate ehitamine saarele. Erandina võib lubada suvilaid selleks ettenähtud puhketsooni, seda oma kodukoha kaotanud kihnlaste sidumiseks saarega, aga samuti välismaal elavatele kihnlastele oma kodukoha õiguse realiseerimiseks. Üldiselt on kogu puhketsoon reserveeritud kaugemat perspektiivi silmas pidades.

Tsoon on kavandatud saare edelaossa, rannakaitsetsoonis põhja-lõunasuunaliselt kulgevale seljakule. Kogu tsooni alla jääv maa on omandireformi kohaselt eraomanduses, mistõttu puhkefunktsioonide planeerimine tõstab sealsete maaomanike sissetulekuid (maarent), osa maast on maaomanikul soovitatav siiski müüa, mis toimub vaid koostöös vallavalitsusega maareformi läbiviimiseks.

Tsoonis rakendatakse omandi- või hoonestusõigust suvilaehituseks, mis osalt võib kompenseerida välismaiste maataotlejate soove. Kuna enamik nendest ei tule Kihnule tagasi, vaid kodusaart peamiselt puhkuse ajal, siis võivad paljud soostuda kompensatsiooniga, mille hulka kuulub ka suvilaehitamise võimalus siin. Puhketsoonis võib eraldada kuni 40 ehituskrunti suurusega 2000 m², kokku 8 ha. Peale suvilate on tsoonis vaja leida sobiv koht tuulegeneraatorite paigutamiseks. Nende tarbeks tuleb ette näha kolmnurkne ala alusega 650 m, kõrgusega 325 m, pindalaga 10.6 ha.

Liivarannal ja ülejäänud puhketsoonis on mõeldav ajutiste, teisaldatavate ehitiste paigutamine (hooajalised ehitised). Tsoon vajab enne kasutuselevõtmist detailplaneerimist.

21. Orienteerida Kihnu ökoturismi arengu teele kontrollides regulaarselt joogivee, randade merevee ja pinnase puhtust ning taotledes loodustoodete sertifikaate Kihnu toodangule.

22. Taotleda Kihnu päästeteenistuse väljaarendamist (amfiibkelk, vetelpäästevahendid, üldriikliku päästeteenistuse helikopteri kasutamine) kõige lähemal ajal.

23. Taotleda saarele piirivalve ja tolliameti punktide avamist, mis soodustab välituristide peatumist Kihnul nii jahtidega kui ka tulevikus isiklike väikelennukitega.

24. Taotleda keskkonnakomisjoni loomist, mis hõlmaks keskkonna-, tervisekaitse- ja veeameti spetsialiste, kes regulaarselt kontrollivad saare keskkonna (vee puhtus, reostus, kaevud, tootmisettevõtted, prügimägi, puhastusseadmed jne.) seisundit.

25. Korraldada saare saneerimise hoogtöö, mille käigus likvideeritakse loodust risustavad vanaraud, omaalgatuslikud prügihunnikud, vrakid, lagunenud hooned jms.

26. Korraldada võistlus saare lipu, vapi, originaalse hüüdlause, pakendikavandite jms. saamiseks.

27. Võtta vastu Kihnu ehitusmäärus ja valla usaldusarhitekti tööjuhend ning palgata vastav arhitekt.

2. KIHNU VALLA EHITUSMÄÄRUS (projekti)

§ 1. Käesolev ehitusmäärus on kehtestatud Kihnu valla kohalike olude paremaks arvestamiseks, Kihnu looduskeskkonna kaitsmiseks ja etnograafilis-kultuurilise seisundi hoidmiseks, säilitamiseks ning arendamiseks.

§ 2. See määrus hõlmab planeerimis- ja projekteerimistegevuse, ehitustegevuse ja olemasolevate hoonete inventariseerimise korra ja nõuded uusehitusele kogu Kihnu valla haldusalal.

I PLANEERIMIS - JA PROJEKTEERIMISTEGEVUS

§ 3. Vallavalitsus korraldab oma haldusterritooriumil seda hõlmavat arengukava, üldplaneeringu ja sellega määratletud detailplaneeringute ning valla territooriumit või selle olulist osa hõlmavate eriplaneeringute koostamise. Kihnu arenguks vajalikud detailplaneeringud on:

- 1) Transpordi-ja tootmistsooni (sadama piirkonna) detailplaneering;
- 2) Puhketsooni detailplaneering.

Eriplaneeringute vajaduse otsustab valla volikogu toetudes arengukava ja üldplaneeringu nõuetele.

§ 4. Detailplaneeringutega määratakse kindlaks planeeritava ala funktsionaalne jaotus, põhimõtteline kruntimine, liikluskorraldus, haljastus ja heakord, tehnovõrkude paigutus, keskkonnakaitse abinõud, olevate objektide kaitse vajadused, servituutide vajadused, muud planeeritava ala omapärasest ja funktsioonidest tulenevad nõuded ja kruntide ehitusõigus.

§ 5. Krundi ehitusõigus sisaldab krundi funktsiooni, lubatud ehitiste arvu, lubatud suurima ehitusaluse pinna, ehitise lubatud kõrguse.

§ 6. Planeeringud koostatakse koostöös planeeringuala kinnisasjade omanike, elanike ja teiste huvitatud isikutega avalike arutelude korraldamise ja kohalikes massiteabevahendites avaldamise kaudu.

§ 7. Kõik planeeringute koostamisel tehtavad ettepanekud paneb vallavalitsus välja oma ruumes vähemalt kaheks nädalaks teatades väljapaneku aja kõikidele valla kinnisasjade omanikele, elanikele ja teistele huvitatud isikutele kuulutuste kaudu ja vajadusel postiteel.

§ 8. Kõikidel huvitatud isikutel on õigus avaliku väljapaneku kestel esitada omapoolseid kirjalikke parandusi ja täiendusi, millele vallavalitsus annab põhjendatud vastuse nelja nädala jooksul peale avaliku väljapaneku lõppemist.

§ 9. Kõik planeeringualal asuvad või planeeringuala kohta käivat teavet valdavad juriidilised ja füüsilised isikud on kohustatud seda tasuta andma vallavalitsuse poolt volitatud planeerijale.

§ 10. Eri-ja detailplaneeringud koostatakse üldplaneeringuga, maakonna keskkonnametiga ja valla usaldusarhitektiga ning need kehtestab valla volikogu oma otsusega ja järelvalvet selle elluviimise üle teostab valla usaldusarhitekt või maavalitsus tema poolt selleks volitatud isiku või isikute kaudu vastavuses EV seadusandlusele.

§ 11. Igat liiki rajatistele tuleb taotleda ehitisluba vallavalitsuselt, milleks tuleb esitada vastav avaldus, millele lisatakse vabalt vormistatud asendiskeem mõõtkavas 1:500 kahes eksemplaris formaadil A4. Taotlusele vastab vallavalitsus kahe nädala jooksul.

§ 12. Lihtsate hoonete kui nad vastavad käesoleva määruse nõuetele ja Kihnu saare traditsioonilistele ehitustavadele nagu põllumajanduslike abihoonete, ladude, hoidlate ja teiste kütteta hoonete, mille ehitusahune pind ei ületa 45 ruutmeetrit ja rajatiste nagu kohalik sissesõit, kohalik kommunikatsioon, kogumiskaevud jms. - ehitusloa annab vallavalitsus käesoleva määruse § 11. nimetatud dokumentide alusel lisades vajaduse korral tervishoiu, tuleohutuse ja ohutustehnilised nõuded.

§ 13. Kõikide teiste hoonete ja rajatiste projekteerimiseks väljastab vallavalitsus, vajadusel koostööstatult maakonna arhitektuuriametiga, projekteerimisloa, mis sisaldab kõik soovitavale ehitisele püstitatavad nõuded.

§ 14. Projekteerimisloa alusel võib projekti koostada kõrgharidusega arhitekt ja ehitusinsenerid oma erialal.

§ 15. Projekteerija on kohustatud tagama: projekti kvaliteedi, projekti vastavuse normidele ja standarditele, projekti vastavuse kehtivale detailplaneeringule ja projekteerimistingimustele, projekteerimislepingus kokkulepitud kohustuste täitmise. Projekt peab vastama Kihnu saarel traditsiooniliselt väljakujunenud ehitustavadele ja arhitektuursele ilmele.

II EHITAMINE JA EHITUSJÄRELEVALVE

§ 16. Väikeehitist - kuni kümne ruutmeetrise ehitusaluse pinnaga, ühekordne, keldrita ehitist, mida ei kasutata alaliseks elamiseks - võib püstitada vallavalitsuse nõusolekul, koostööstatades asukoha, ilma ehitusprojekti, ehitusloa- ja ehitusjärelevalveta ja neid võib hakata kasutama ilma kasutusloata.

§ 17. Ajutine ehitist on piiratud ajavahemikuks, kuid mitte rohkem kui viieks aastaks püstitatud ehitist, mis likvideeritakse vallavalitsuse poolt määratud ja ehitusloas näidatud tähtajaks.

§ 18. Ehitustööde tegemise õigus on ettevõtetal, mis omavad tegevusluba nendeks ehitustöödeks. Ühepereelamu, talu, aiamaja, suvila ja käesoleva määruse § 12 nõuetele vastavaid hooneid võivad ehitada nende omanikud.

§ 19. Vallavalitsus tagab enne ehitusloa andmist detailplaneeringu kohaste teede ja tehnovõrkude väljaehitamise kuni ehituskrundi piirini, kui ehitusloa taotleja ja vallavalitsus ei ole kokku leppinud teisiti.

§ 20. Ehitusjärelevalvet korraldab oma haldusalal vallavalitsus, peamiselt usaldusarhitekti isikus. Ehitusjärelevalve ülesanneteks on: projekti kehtestatud detailplaneeringutele, seadusandlusele ning projekteerimistingimustele vastavuse kontrollimine; projekti ekspertiisi korraldamine; ehituslubade väljaandmine; ehitustööde kontrollimine; ehitise kasutuslubade andmine; ehitise kasutamise kontrollimine; andmete esitamine ehitus- ja hooneregistrile.

§ 21. Kaevamisloa väljastab vallavalitsus ehituskrundiväliste maa-aluste torustike ja kaabelliinide ehitamiseks. Vallavalitsus vastab kaevamisloa avaldusele kahe nädala jooksul.

§ 22. Ehituse omanik teatab ehitamise alustamisest vallavalitsusele vähemalt kolm tööpäeva varem, kui ehitusloaga ei ole ette nähtud teisiti.

§ 23. Ehitusjärelevalve teostamiseks võib valla usaldusarhitekt kutsuda konsultantidena määrab litsentseeritud järelevalveinseneri. Lihtsale ja väikesele ehitisele ehitusjärelevalvega seotud kulud kannab ehituse omanik, kes peab ka võimaldama ehituse järelevalve teostaja juurdepääsu ehitisele ja kõigile tema osadele ning ehitisega seotud dokumentatsioonile.

§ 24. Valmis ehitise võtab vastu vallavalitsuse poolt selleks volitatud isik või suurema ja tähtsama hoone puhul Pärnu Maavalitsuse poolt määratud komisjon. Kasutusloa annab välja vallavalitsus vastuvõtuakti alusel ning esitab pärast seda andmed ehitus- ja hooneregistrile. Ehitist võib kasutada vaid kasutusloas näidatud otstarbel.

III EHITISE OMANIKU JA EHITAJA KOHUSTUSED

§ 25. Ehitise omanik on kohustatud tagama temale kuuluva ehitise ning selle juurde kuuluva ehituskrundi korrashoiu ja ohutuse ehituse ajal, ehitise kasutamisel ja selle lammutamisel ning tagama ehitusjärelevalve nõuete täitmise määratud tähtajaks. Ehitustööde alustamisel on ehitise omanik kohustatud ehituskrundile välja panema kogu ehituse ajaks plakati informatsiooniga ehitise omaniku, ehitaja; ehitusloa, ehituse lõpetamise tähtaja ja ehitise otstarbe kohta.

§ 26. Ehitusettevõtja vastutab ehituse omaniku ees ehitamise käigu dokumenteerimise, ehitamise projektikohasuse, standarditele ja tehnilistele nõuetele vastavate ehitusmaterjalide ja -toodete kasutamise, ehitustööde kvaliteedi, ehitise ja ehitusplatsi korrashoiu ja ohutuse ning töövõtulepingus kokkulepitud kohustuste täitmise eest.

§ 27. Kasutusloa saanud ehitisel on vähemalt kahe aasta pikkune garantiiaeg, sel ajavahemikul ilmsiks tulnud ehitusvead kõrvaldab ehitaja omal kulul ehitise omanikuga kokkulepitud tähtajaks.

§ 28. Reklaami, plakatite, elektri-, side- ja muude õhuliinide ja siltide kinnitamine ehitisele, krundile või krundi piiretele toimub vallavalitsuse loal kinnisasja omaniku nõusolekul.

IV MÄÄRUSE RAKENDAMINE

§ 29. Käesolev määrus rakendub alates selle vastuvõtmise päevast Kihnu vallavolikogu poolt ja kuulub läbivaatamisele, korrigeerimisele või asendamisele kolme kuu jooksul peale EV Ehitusseaduse kehtestamist.

3. KIHNU VALLA USALDUSARHITEKTI TÖÖJUHE

1. Kihnu valla usaldusarhitektiks (edaspidi arhitekt) võib olla diplomeeritud arhitekt.
2. Arhitekt on Kihnu vallavalitsuse lepinguline töötaja, kelle töölevõtt kooskõlastatakse valla volikoguga ja kes saab oma töö eest tasu vastavalt lepingus ettenähtud tariifidele.
3. Arhitekt võtab vastu kodanikke Kihnul vastavalt lepinguga ettenähtud graafikule. Graafik peab tagama tõrgeteta projekteerimis- ja ehitustegevuse Kihnul.
4. Arhitekt juhendab oma tegevuses arhitekti kutse-eetika normidest, EV seadustest ja normidest, valla volikogu otsustest ning valitsuse määrustest ja korraldustest. Tema tegevust konsulteerib Pärnu Maavalitsus, EV Keskkonnaministeerium ja Eesti Arhitektide Liit.
5. Töovahekorra lõpetamine või ajutiselt ametist tagandamine toimub valla volikogu otsusel. Kui arhitekti tegevus on vastuolus Kihnu valla huvidega ja arenguga, kahjustab saare ilmet või kui arhitekt ei täida oma töökohustusi.
6. Arhitekti põhiülesanneteks on:
  - valla üldplaneeringu korraldamine, sh. valla arengukava koostamises osalemine ja maakonnaplaneeringu koostamises osalemine.
  - detailplaneeringute korraldamine.
  - projekteerimistingimuste ja-lubade väljastamine, ehitusprojektide läbivaatamine, vajadusel ekspertiisi korraldamine ning valla plaani- ja kavakindla väljaehitamise järelevalve.
  - loa andmine siltide, vaatekastide jms. väljapanekuks.
  - juriidiliste ja füüsiliste isikute konsulteerimine.
  - planeeringu ja ehitusalase teabe edastamine maakonda.
7. Tööülesannete täitmiseks arhitekt:
  - koordineerib kaitsealuste objektide hooldamist, regenereerimist, restaureerimist ja ekspluateerimist.
  - osaleb valla ökoloogilise kontseptsiooni kujundamises ja kontrollib selle realiseerimist.
  - koordineerib valla kunstilise kujundamise põhimõtete väljatöötamist ja kujundustöid.
  - koordineerib insenervõrkude süsteemikindlat väljaehitamist.
  - osaleb valla ehitismääruse, projekteerimis- ja ehitusalaste eeskirjade ja normdokumentide väljatöötamisel ja rakendamisel.
  - suunab ehitusjärelevalvet ja geodeesiaalutuse tööd vallas.
  - tagab planeeringute ja ehitusprojektide arhiivi pidamise.
8. Arhitekti õigused:
  - esindab vallavalitsust kõigis planeerimise-ning arhitektuurialastes küsimustes, peab läbirääkimisi, sõlmib lepinguid ja kokkuleppeid oma pädevuse piirides;
  - saab valla territooriumil paiknevate juriidilistelt ja füüsilistelt isikutelt oma tööks vajalikku teavet.
  - oma seisukohtade kaitsmiseks pöördub Pärnu maakonnaarhitekti, EV Keskkonnaministeeriumi, Pärnu Maavalitsuse ja Eesti Arhitektide Liidu poole.
9. Arhitekt annab aru oma tegevusest kord aastas valla volikogule ja vastavalt vajadusele vallavalitsusele. Vajaduse tekkimisel selgitab oma seisukohti ja annab aru avalikel koosolekutel ja ajakirjanduses. Korraldab planeeringute koostamisel tehtavate ettepanekute väljapaneku vallavalitsuse ruumes.

4. SOTSIAALHOOLEKANDEALASE KÜSITLUSE TULEMUSED

Sotsiaalhoolekandevaline küsitlus viidi Kihnul läbi 1994.a. novembris. Küsitlusleht koostati Pärnu Maavalitsuse sotsiaalhoolekande osakonna poolt ja toimetati elanike kätte vallavalitsuse kaudu posti teel.

Ankeetküsitlusele vastas kokku 32 inimest, neist 11 meest ja 21 naist. Vastajaist elas üksikuna 10, suurim vastanud pere oli seitsmeliikmeline. Kokku oli vastanute perekonnaliikmeid 89, seega keskmine vastanud pere oli 2.8 liikmeline (maha arvates üksikud).

Vanuselisel oli vastajaid 5 vanusega 16-40 aastat, 16 vanusega 40-60 aastat ja 11 üle 60 aasta vanust isikut. Vastajate keskmine vanus oli 56.5 aastat.

Vastanute keskmine kuusissetulek oli 970.25 krooni, 12 pere sissetulek oli alla toimetuleku piiri, 9 pere sissetulek oli 320 kuni 500 krooni kuus pere liikme kohta ja 11 pere sissetulek oli üle 500 krooni kuus pere liikme kohta.

Vastanuist oli tööga hõivamata (töötuid) 21, neist oli pöördunud Tööhõive Keskusse poole vaid neli. Vallavalitsuse poolt oli abi saadud 11 juhul.

VASTUSTE ANALÜÜS:

SUURIMAKS NOORTEPROBLEEMIKS PEETI:

tööhõivet	22	vastanu arvates
huvitegevuse vähesust	15	"
joomist, huligaansust	7	"
iivet	4	"
vaimset apaatsust	1	"
eluaseme puudumist	1	"

SUURIMAKS SOTSIAALSEKS PROBLEEMIKS PEETI:

tööhõivet	16	vastanu arvates
alkoholilembelisust	5	"
ühendust mandriga	4	"
huvitegevuse puudust	2	"
vanurite hooldust	1	"
vargusi, politseitöö puudulikkust	2	"
ebavõrdsust saarel	1	"
valla elukorraldust	1	"

VALLAVALITSUSELT OODATAKSE:

abi maaharimisel, maareformi elluviimisel	6	juhul
inimeste murede ärakuulamist	1	"
ettevõtluse (meierei) edendamist, tööhõivet	5	"
mandriga ühenduse paremat korraldamist	3	"
seaduste täpset täitmist	10	"
vallavalitsuse paremat töökorraldust	-	"
hooldust ja abi vanuritele	3	"
alkoholi müügikohtade vähendamist	1	"
politsei töö tõhustamist	1	"

MAAVALITSUSELT OODATAKSE:

kontrolli vallavalitsuse tegevuse üle ja kaasabi	11	juhul
põllumajandusreformi kiirendamist	6	"
kaasaaitamist ühendusele mandriga	5	"
tööhõivele kaasaaitamist	2	"
paremat suhtumist inimestesse	1	"

VABARIIGI VALITSUSELT OODATAKSE:

transpordidotatsioonide suurendamist	7	juhul
pensionite ja toetuste tõstmist	6	"
korda seadusloomes	4	"
riigikontrolli (eriti seoses maareformiga)	4	"
põllumajanduse ja ettevõtluse edendamist	2	"
elatusaseme tõusu kavandamist, hinnatõusu peatamist	2	"

Vastuste põhjal võib järeldada, et praegusel ajal tuntakse enam vajadust sotsiaaltöö järele. Pooled küsitletutest peavad vajalikuks hooldusasutuse loomist saarele, sageli nähakse seda küll koos Kihnu haiglaga. Hooldustöötajat pakutakse lahendusvariandina vähem. Võimalik on vastanute vähene informeeritus, sest otstarbekam Kihnu oludes tunduks just hooldustöötaja(te) töölerakendamine ja tõepoolest haigla baasil tõsisemate hooldusvajaduste rahuldamist. Kaaluda tuleks ka õppe- ja hoolduskeskuse loomist saarele.

Vastuste analüüsi baasil oleks vaja vallavalitsusel edasist tõhusamat tööd selgitamaks välja Kihnu rahva reaalsemad soovid, kuna vastanuid oli siiski vaid 5.6% saare elanikkonnast (koos pereliikmetega oli kaasatud 15.6%).

5. MAJANDUSLIKKE KAALUTLUSI

5.1. Kaalutlusi turismi tasuvusest.

Saarel võib hooaja vältel korraga viibida kõige rohkem 100-125 turisti, mis teeb kokku 10-12.5 tuhat turistipäeva ehk 5000 turisti á 2.5 päeva.

Turistid saavad peamiselt sadama kaudu, tulevikus ka õhuteed pidi. Külastused võiks jaotada järgnevalt - kuni 500 saabub lennukitega, 4.5 tuhat meritsi, neist ca 2.5 tuhat praami ja laevaga ning 2.0 tuhat jahtidega.

Saare majanduselu edendamisel saavad määravateks just välisturistid, kelle põhimass saabub jahtidega.

Eestisse saabunud jahtide arv on aasta-aastalt kasvanud. Võrreldes 1989.a-ga saabus 1990. a-l 336%, 1991. a-l 181%, 1992. a-l 554% ehk 1590 alust, 1993. a-l 1988 alust ehk 693%, 1994. a-l 2254 alust ehk 785%. Seega on jahtlaevade külastused viie aastaga suurenenud 7.85 korda, s.o. keskmiselt 1.57 korda aastas. Juurdekasv väheneb küll aasta-

aastalt kuid eriti Kihnu puhul võib oletada, et lähema viie aasta jooksul kasv jääb enam-vähem stabiilseks.

Väliskülastuste arvu kasv Kihnu sadmas on enam-vähem sama mis Eestis keskmiselt. 1993. a-l külastas Kihnu sadamat 68 välisjahti ca 200 turistiga; 1994. a-l 223 alust 822 reisijaga. Statistika andmetel viibivad külalalisused sadamas ca 2.5 päeva, igal alusel saabub keskmiselt 4.3 inimest ja iga turist kulutab (1993. a.) vähemalt 350 EEK päevas.

Kasutades neid andmeid, võib Kihnu saare käibeks jahituristidelt prognoosida:

- 1995. a. - 335 alust, 1400 turisti, 1.3 milj. kr. käivet;
- 1996. a. - 500 alust, 2000 turisti, 1.75 milj. kr. käivet
- 1997. a. - 750 alust, 3000 turisti, 2.6 milj. kr. käivet;
- 1998. a. - 1100 alust, 4500 turisti, 3.9 milj. kr. käivet
- 1999. a. - 6000 alust, 6000 turisti, 5.2 milj. kr. käivet.

Toodud prognoosid on tagasihoidlikud kuna iga turisti päevane kulu kasvab saj. lõpuks vähemalt 500 kroonini (7.5 milj. kr.) ja oleneb suuresti ka pakutavast kauba valikust (suveniirid), hinnast jm. teguritest.

Et teadvustada Kihnut ja selle omapära naabermaades (Soome, Rootsi, Saksamaa) on vajalik reklaamikampaania, mis läheb maksma ca 100 tuhat krooni. Reklaam peab sisaldama ka lennuvõimaluste tutvustamist. Lennuvälja kaudu võiks Kihnut külastada hooaja vältel 20-100 lennukit, tulevikus enam. Lennuturisti kulutusi päevas või hinnata vähemalt 600 kr-ni, seega hooaja jooksul kuni 750 tuhat kr.

Siseturistide hulk on küll ka tulevikus suurim, kuid arvestades meie rahva madalat ostujõudu lähiaastatel ja õpilasrühmade suurt osakaalu, suureneb käive ca 2.5 tuhande turisti arvelt tõenäoliselt vaid 300-400 tuhande kr-ni võrra.

Seega on määravaimaks objektiks turismi arendamisel Kihnu sadama kiire rekonstrueerimine.

Turismist tulenev majandustegevuse elavnemine moodustab käibe kasvu kaudu sajandi lõpuks $5.2+0.75+0.4=6.35$ milj. kr. aastas, millelt saadav tulu moodustab ca 0.5 milj. kr. Sadama rekonstrueerimiseks kulutatud investeeringud tasuvad end seega ca 8 aasta jooksul

Turism peab kujunema kalapüügi kõrval teiseks tähtsamaks sissetulekuallikaks Kihnu rahvale.

5.2. Kihnu sadama rekonstrueerimise kalkulatsioon.

Kihnu sadama rekonstrueerimist tuleks alustada jahisadama rajamisest. Valida on võimalik kahe asukoha vahel. Üheks võiks olla Pitkänä neem saare lõunatipus ja teiseks olemasolev sadam saare kirdetipus. Olemasoleva sadamapunkti kasuks räägivad juba tehtud süvendustööd (süviseni -4.0) basseinis ja faarvaatril, olemasolevad sillakonstruktsioonid, elektri- ja veevarustuse süsteemid ning olevad teed ja rajatised.

Jahisadama rajamist tuleb alustada sadamabasseini põhjapoolse külje süvendamise ja sinna muuli ehitamisega. Süvendustööd tuleb teostada muuli peaosas süviseni -4.0 ja kaldapoolses osas süviseni kuni -2.5 kuni -3.0 m. Orienteeruv süvendustööde maht 7500 m³, selle ligikaudne maksumus 1125 tuhat krooni. Osa süvendatud pinnasest (liivapumba abil) võib

ära kasutada ehitatava muuli kehas, osa kaldaosa planeerimisel. Rajatav muul, pikkusega ca 200 m, tuleb kaitsta maa- või tehiskivist kattega. Muuli kõrgus +1.5 m, orienteeruv maht 5800 m³ ja maksumus 230 tuhat krooni. Risti muuliga paigutatakse teraskonstruksioonidest ujuvkaid, mille mõõdud plaanis 3×12 m (mõlemipoolsel randumisel mahutab 10 jahti). Seega esmajärjekorras oleks tarvis 5 ujuvkaid 50 jahti jaoks, mille orienteeruv maksumus on ca 400 tuhat krooni. Seega kulub põhitöödeks kokku 1755 tuhat krooni, millele lisanduvad veel täiendavad tööd ja kulutused: elektri- ja veetrassid, tänavakatted, valgustus, heakorrastus ning projekteerimis- ja uurimistööd, s.o. orienteeruvalt 20% kogumaksumusest ehk ca 350 tuhat kr. Kokku 2105 tuhat krooni minevasse kogumaksumusse tuleb lisada veel seadusega kehtestatud maksed ca 40% ehk 840 tuhat krooni.

Jahisadamale tuleb lisada veel sadamahoone rekonstrueerimine vastavuses rahvusvahelistele nõuetele. Hoone rekonstrueerimiseks kulub ca 1-1.5 milj. krooni.

Rekonstrueeritud sadama maksumuseks on ca 4.5 milj. krooni ja vastuvõtuvõime on ca 5 tuhat sadama päeva, seega kuni 2 tuhat jahti (ehk ca 8 tuhat turisti) hooaja jooksul. Korraga viibib selle kalkulatsiooni kohaselt saarel kuni 200 turisti.

Suurema sadama rajamine nõuab lisainvesteeringuid kogu saare infrastruktuuri, et suurendada lubatavat korraga saarel viibivate turistide hulka.

5.3. Kulutused teede korrashoiule.

Kihnu vallale kuuluva teedevõrgu tehniline seisund ei vasta mandril väljakujunenud mallile. Seetõttu pole otstarbekohane üle kanda ka kulutuste määra tee kilomeetri kohta. Vajalikud kulutused sõltuksid nii liikluse intensiivsusest kui ka valla jõukusest, ühendades probleemile lähenemise majanduslikud kui ka esteetilised lähtekohad.

Kulutuste minimeerimise korral ei saa jätta tegemata elementaarset tee profileerimist ja löökaukude täitmist kruusaga selleks sobiva ilmastikuga perioodidel, samuti vete ärajuhtimist kraavide ja truupide puhastamisega. Sellega hoitakse ära teede lagunemine ja seega palju suurema maksumusega tööde vajadus edaspidi. Orienteeruvalt kuluks sellele poole kohaga teetöölise palk lisaks mehhanismide üür. Minimaalselt võiks see summa olla 20 tuh. krooni. Sellega pole arvestatud taliteenistust ega jäätrassiga seotud kulusid. Jäättega seotud kulud peaksid jääma riigi kanda. Taliteenistuse kulud (mis on aastate lõikes väga erinevad) tuleks esialgu püüda jagada asjast huvitatute vahel.

Teekatte ja plaani-profiili parandamised ja tee tolmuwabaks muutmine tuleks kõne alla alles valla jõukuse tunduva kasvu korral. Lähemas perspektiivis tuleks arvestada ühe tööjõulise ja kvalifitseeritud teetöölise pideva rakendamisega.

6. KIHNU ARENGUKAVA LÜHIKOKKUVÕTE

1. Mis on VALLA ARENGUKAVA ja mis on ÜLDPLANEERING ?

Kõikide valdade elanikud on huvitatud oma valla arengust, selle vajadustest ja võimalustest oma arengut suunata. Arengu suunamise käigus kerkivad aga probleemid nii majandus- kui sotsiaalelus, samuti looduse- ja keskkonna kaitsel, ehituskoha valikul jne. Nende probleemide tõstmise ja neile põhimõtteliste vastuste andmisega tegelebki valla arengukava.

Valla üldplaneering koostatakse aga arengukava põhimõtetest lähtudes kogu valla territooriumi kohta ja tema ülesandeks on maa- ja veealade kasutus- ning ehitustingimuste kehtestamine funktsionaalse tsoneerimise kaudu. Üldplaan peab tegema valla kohalike- ja loodusressursside säästliku kasutuse, peab ette nägema ehitusmaad, tehnovõrkude, -rajatiste, teedevõrgu jms. otstarbeka arendamise ja määrama ka kohustuslikud detailplaneerimise alad. Tavaliselt tuuakse välja ka majanduslikud võimalused üldplaneeringu ettepanekute elluviimiseks.

Tavaliselt tellib arengukava ning üldplaneeringu ja korraldab selle koostamist kohalik omavalitsus. Soovitav on aga ka maavalitsuste kaasabi nii finantseerimisel kui ka konsultantide ja ekspertidena osalemisel.

Arengukava ja üldplaani koostamine avalikustatakse ajakirjanduses, koosolekutel, avalikel aruteludel ja selle lahendused arutatakse läbi koos valla elanikega. Väga soovitatav on nende dokumentide koostamise käigus rahvaküsitlus.

Nii arengukava kui üldplaneering käsitavad piirkonna üldisi põhimõttelisi probleeme. Detailküsimate lahendamine muudab tööd kiiresti vananevateks. Kõik detailsemad probleemid lahendab omavalitsus jooksvalt lähtudes arengukava ja üldplaaniga kinnitatud põhimõtetest ja -suundadest, või tellib täiendavalt vastavasisulisi üksikprobleeme lahkavaid projekte.

Arengukava ja üldplaani väljatöötamiseks on vaja koostada lähtülesanne, mis sisaldab tavaliselt ka eesmärgi ja mis esitatakse projekterijale kohaliku omavalitsuse poolt. Lähtandmed kogutakse kohaliku omavalitsuse, ametkondade ja tähtsamate ettevõtete kaasabil ning arhiivide andmetel. Samuti tuleb koostada aluskaart topoaluste ja teiste antud valla kohta käivate kaardimaterjalide põhjal.

Koostatakse OLEV OLUKORD süstematiseerides lähteandmed ja tuues esile:

Valla asendi omapära, sidemed naaberterritooriumidega, osakaal maakonnas ja riigis, põhilised arvandmed;

Loodus, selle üldiseloomustus, omapära, erinevused teiste Eesti piirkondadega. Loodusressursid, põllumaa, mullad, metsad, veevarud, maavarad, kliima. Looduse uuritus, maabilanss. Looduse- ja keskkonnakaitse. Kaitseobjektid;

Ülevaade ajaloost, eriti faktidest, mis võivad mõjutada tulevikulahendusi;

Elanikkond. Asutus. Elanikkonna vanuseline ja sooline struktuur, iive (loomulik ja mehaaniline), paiknemine, prognoosid, tööhõud. Asutuste kujunemine, iseloom, asulad;

Majandus. Ettevõtlus, maakasutus, omanikud. Põllu- ja metsamajandus, tööstus, transport ja teed, veemajandus, energeetika, ehitus, turism jm. majandusharud vastavalt nende tähtsusele antud vallas;

Sotsiaalne infrastruktuur. Haridus, tervishoid, kultuur, teenindus, sotsiaalprobleemid ja -abi. Kultuuri ja arhitektuuri kaitseobjektid. Omavalitsus, päästeteenistus jms.

Oleva olukorra käsitlemise lõpetab VALLA TUGIPLAAN, millele on kantud valla tänase päeva seis.

PROJEKTETTEPANEKUTE koostamiseks püstitatakse kõigepealt eesmärgid (mida tahetakse, mis on võimalik vallas saada) ja arendatakse välja strateegia nende seks. Töö käib järgmisi teemasid silmas pidades:

ÜLD

Majandusharude arengu võimalused ja variandid, ettepanekud ettevõtte paigutamiseks, piiravad tingimused, prognoosid. Maabilanss. Ettevõtte maakasutus ja omanikud. Majanduslik analüüs

Tööjõu vajadus ja bilanss. Elanikkonna liikumine, prognoosid ja ettepanekud arengukava suundade tagamiseks

Sotsiaalne infrastruktuuri puudujäägid, vajadused, ettepanekud vajaduste katmiseks, sotsiaalabi. Omavalitsus, päästeteenistus jms.

Keskkonna ja loodusliku tasakaalu muutused, vajalikud meetmed tasakaalu säilitamiseks

Projektettepanekute kookuvõtted ja vajalikud investeeringud. Allprojektide vajalikkus.

Lõpuks koostatakse PROJEKTPLAAN tugiplaaniga samas mõõtkavas.

Projektplaan sisaldab tsoneerimist, tähtsamate objektide paigutust, maakasutust ja teisi enamasti territoriaalseid projektettepanekuid.

Kihnu arengukava ja üldplaneering töötati välja Ehituse Teadusliku Uurimise Instituudis a/s "Regio" ja a/s "Aale" osavõtul ja selle väljatöötamisel viidi läbi ka rahvaküsitlus, mille jaoks koostati küsimustik arengukava tegijate (Ehituse Teadusliku Uurimise Instituut) ja Pärnu Maavalitsuse spetsialistide poolt.

Kõige suurem soov on saarerahval kalasaaduste töötlemise ja meierei taaskäivitamise ning veski järele. Praegu on Kihnus küll veski karjalaudakompleksis, kuid too on võimeline jahvatama ainult jõusööta. Lahendus sõltub eraettevõtlusest.

Üks valusamaid probleeme on transpordiühendus mandriga. Kihnlased ei ole olukorraga üldse rahul. Peaaegu kõigil kihnlastel on mandrile asja peamiselt Pärnu linna ja mitte üksnes jalutama. Samas on selge, et see vajadus väheneb kohapealse tööhõive, teenenduse ja side taseme paranemisega.

Saareelanike suurimad taotlused on seotud endise "Sõpruse"- taolise praamiga. Enamus vastajaid on huvitatud regulaarsest transpordiühendusest:

a) tihedam lennuühendus talvel, eriti nädalavahetustel

- b) otselaevaihendus Pärnusse, näiteks transpordilaev "Kajakuga" (võimaluse korral kas üks või kaks korda nädalas)
- c) lisaks sellele praamiühendus Munalaiu sadamasse
- d) oleks vaja parandada kohalikke teid. Transpordiküsimuste lahendamine vajab ametkondade, vallavalitsuse ja ettevõtjate vahelist koostööd. Märgitakse vajadust luua saarel põllumajandussaaduste kokkuostupunkt, näiteks köögivilja jaoks. Kihnu liivases pinnases kasvanud kartulitel, kurkidel ja porganditel on alati olnud hea kuulsus Pärnu turul. Teeninduse vallas on suuremateks kitsaskohtadeks juuksur, raadiote-telerite ja kodumasinade remont ning paatide ja paadimootorite remont, samuti õmblemine, keemiline puhastus ja kellade parandus; siin on mõtlemisainet ettevõtlikele inimestele. Neid probleeme saab lahendada vaid eraettevõtlus.

Kellele kirjutas
 Tundub, et saarel on praegu koolielu vallas üks valusamaid küsimusi kooliõpetajate kaader.

Kultuurieluga ei olda üldiselt rahul: inimeste ootused on suuremad kui tegelik kultuurielu neile pakkuda suudab.

Kihnu elanike kaks suuremat soovi tervishoiukorralduses (lisaks ambulatooriumi-haigla säilitamisele) on seotud hambaarsti ning ravimite valiku suurendamisega (apteegiga). Pakuti, et hambaarst võiks saart külastada vähemalt kaks korda aastas.

Joogivee kvaliteediga on probleeme ainult Lemsi ja Lina külas.

Meditatsiooniline teenindus on kallis ning lahendus sõltub otseselt saare majanduse heaolust.

Saare üldplaneeringu ja arengukava põhiülesanneteks on saare omapärase loodusliku- ja elukeskkonna, rahvakultuuri elementide säilitamine, keskkonnaseisundi, elu-olu ja liiklusolude parandamine, elanike tööhõive saavutamine ja omandi- ning maareformi kiirendamine, kohaliku initsiatiivi edendamine ja selge arendustrateegia ning taktika ülesehitamine.

Valla üldplaneering peab tagama küllaldased territooriumid igat liiki ehitustegevuse vajaduste rahuldamiseks lähema 50 aasta jooksul. Nagu kogu Eestis, on üheks põhiküsimuseks ettevõtlusmotivatsiooni tugevdamine. Lõplikult aitab motivatsiooni paika panna sihikindel ja suunatud tegevus. Igas ühiskonnas on alati olnud grupp ettevõtlikumaid inimesi, kes panevad elu käima. Teiseks äärekihiks oleks siis inimesed, kelle eest peab hoolitsema: lapsed, vanurid, puuetega inimesed. Mingil määral näitab saare kogukonna tugevust see, et saarel ei ole tuntud ega tunda praegugi vajadust vanadekodu järgi.

Pärnu maakonna väikesaartele (Kihnu, Manilaid) regionaalpo-liitiliste toetuste jaoks eraldatud 0.2 miljonit krooni. Mingil määral saab raha jagamisel arvestada Kihnus toimunud küsitluse tulemusi: nii näiteks tuleb toetada meierei käivitamist, käesoleva arengukava täiustamist, teiste vajalike uurimuste ja analüüside tellimist jne.

2. KUIDAS KUJUNES TÄNANE KIHNU?

Kuigi vanemaks jäljeks inimtegevusest on saarel kiviaja leiud, arvatakse, et püüasustus tekkis alles peale Jüriöö ülestõusu.

Esmakordselt mainitakse Kihnut kirjalikult 1386.a. (Kyne) ja selle asustust 1518.a. Siis loetakse saarel juba viis Kõla: Lemsi-, Sääre-, Rootsi-, Liiva- ja Metsakõla.

Aegade jooksul vaheldused Kihnu¹ nagu kogu Eestiski valitsejad. Tänapäevast olukorda mõjutab aga möödunud sajandilt levinud usuvahetusliikumine, mille käigus enamik kihnlasi siirdus apostliku õigeusk. Uuele kujunevale kogudusele anti üle olev kirik ja eraldati ka maad kroonumõisast 1856.a. Kirikumaad on tänaseni vaidlusobjektiks kuigi 1920.a. Tartu rahu alusel läksid nad Eesti riigi valdusse ja kirik muutus rentnikuks.

Kihnu elanike arv kasvas hoogsalt just sajandivahetusel ja käesoleva sajandi algul ulatus see 1100-1200 inimeseni. Hoolimata sellest, et kihnulane oli kujunenud suureks mere-sõitjaks ei suutnud seal enam nii suurt elanike arvu toita ja elatusvõimalusi tuli otsida mandrilt. Enne II Maailmasõda oli kujunenud soodne lähtealus saare majanduslikuks eduks. Peamine majandust elavdav objekt-sadam oli 1937.a. välja ehitatud. Esimeseks segavaks teguriks jäi ülerahvastus.

Kuigi sõjategevus puudutas Kihnut otseselt vähe, olid sõjakahjud suured. Hävitati kihnulaste purjelaevastik. Tugevasti langes ka rahvaarv, mis viimastel aastatel on siiski stabiliseerunud.

ENSV oludes moodustati kolhoos, mille ettevõtmised maksti põhiliselt Kihnu riiklikust kassast. Nagu mujalgi sotsialismi tingimustes kasvas inimestesse sisse õpitud abituse sündroom.

Kui kihnlased oleksid elanud ja oma majandust arendanud nii, nagu nendele endile kõige kasulik oleks olnud, siis poleks neile täna mingit materiaalist toetust vaja. Okupatsiooni-režiimi ja ametkondade huvid on suutnud saare majandamise aluseid aga sedavõrd deformeerida, et ilma kõrvalise abita suudab vald sellest olukorrast vaevalt välja rabeleda. Abi ei tohi aga olla dotatsiooni vormis. Maksimaalselt tuleb ära kasutada riiklikke programme (väikesadamate väljaarendamise, elektrifitseerimise, side ja transpordi), spetsialiseeritud fonde (puhastusseadmete väljaehitamiseks), riigi või maakonna kulul tehtavaid uuringuid, detailplaneeringuid, arengukavasid (metsamajanduse, põllumajanduse või kalatööstuse arengukavade koostamine). Riigi poolt tuleb majanduse arengut toetada madalaprotsendiliste ja pikaajaliste laenude saamisega või maksukoorma ümberjagamisel vallale soodsamas proportsioonis. Riik ei tohi kinni maksta oma ametnike või elanike tegematajätmisi.

Uute ettevõtete loomiseks, olevate stimuleerimiseks ja investeringute saamiseks on vallal vaja luua vastavad eeldused, soosides ettevõtete arengut. Tulutoovaid töökohti tuleb juurde luua ja võimalikult säilitada, mittevajalikest aga vabaneda. Mida enam on tulutoovaid töökohti, seda enam on ka vallal omavahendeid majanduse arendamiseks.

3. MILLISEID ETTEPANEKUID TEEB ARENGUKAVA?

Kihnu arengukava ja üldplaneeringu koostajad töötasid läbi kõik kättesaadavad andmed saare majanduse kohta ja tegid ettepanekud saare majanduse ja sotsiaalse seisundi parandamiseks. Kõige selgemalt kajastuvad ettepanekud üldplaani tsoonides. Peeti õigeks tsooneerida saar järgmisteks, paljud just kihnuliikeks, tsoonideks.

Rannakaitsetsoon. Rannakaitsetsoon järgib küllalt täpselt rannajoont Kihnu saare asustamise aegadest, s.o. aastatuhande algusest. Samal ajal markeerib see joont, milleni võib meri ulatuda järgmise sajandi tormide ajal. Arvestatud on kliima soojenemisest tingitud mere taseme tõusu, aga samuti väljakujunenud looduslikke tingimusi ning piirjooni.

Rannakaitsetsooni üheks funktsiooniks on takistada asustuse levimist võimalikku üleujutustsooni, teiseks funktsiooniks on hoida rannad avatud piki randa liikumisele. Viimase vajadus tuleneb igamehe õigusest ning on samuti elementaarne tingimus turismi arendamise korral. Tsooni piirides on reeglina keelatud igasugune uusehitus, välja arvatud maaparandus ja olemasolevate õuede juurde vajalike hoonete püstitamine.

Rannakaitsetsoon koosneb põhiliselt rannaniitudest ja võsastikest ning leiab kasutamist heina- ja karjamaana. Kihnu talude heina- ja karjamaad asuvadki valdavalt selles tsoonis.

Tsooni kuuluvad ka liivarannad (saare kirde- ja edelarannikul). Liivarandu on võimalik kasutada puhkuse otstarbel. Kirderand kuulub metskonnale ja seda kasutatakse peamiselt sadama ja lennuvälja kaudu saabuvate puhkajate poolt. Edelarannik on eravalduses ja selle kasutamiseks on mõeldav asutada vastav ettevõtte. Kooskõlas igamehe õigusega tuleb kindlustada inimeste vaba läbipääs mererannas, nn. kallasrada, vähemalt 50 m laiusel ribal. Rannakaitsetsoonis on keelatud igasugune lageraie.

Liivarandadel on lubatud puhkajate teenindamiseks mõeldud ajutiste, teisaldatavate ehitiste (riietumiskabiinid jne.) paigutamine, mis hooaja lõpul eemaldatakse.

Põllundustsoon. Tsoon koosneb haritavast maast ja taludele kuuluvatest metsadest ning võsastunud aladest kõrgemal kui 2.5 m merepinnast. Tsoonis toimub igakülgne põllumajandustegevus. Talumetsade majandamine toimub vastavalt metsaseadusele. Soovitav ei ole lageraie suurematel pindadel. Talumetsad peaksid hooldusraidega varustama oma talu vajaliku küttepuuga. Väärtuslikum puit tuleb kasutada tarbepuuna või käsitööndudes. Põllundustsoonis on mõeldav põllumaa laiendamine võsastiku arvel.

Konflikttsoon haarab kunagised kirikumaad ja rannakaitsetsoonis ka parandatud maa, mis vajab kordaseadmist ning selle järel kasutamist põllumaana. Peamine konflikt seisneb siin omandisuhetes. Kui laheneb küsimus maade kuuluvusest ja vallal on võimalik kasutada neid maid maareformi käigus kompensatsioonimaadena, lakkab konflikttsoon oma sisu ammendatuse tõttu olemast. Silmas tuleb pidada, et siia kuuluvad reeglina kõige kõrgema boniteediga põllualad. Tsoon lülitub põllundustsooni koosseisu.

Kaitsemetsatsoon. Parkmets. Kaitsemetsatsoon on kantud kaardile riigimetsa piiride järgi. Tsooni funktsiooniks on kaitsta saart erosiooni ja deflatsiooni mõjude eest. Tsooni piirides on keelatud igasugune ehitustegevus, maakasutuse muutmine, lausraie ja pinnase kaevandamine. Kihnu kaitsemets on pea kogu ulatuses, eriti aga kirikust kirdetipuni (peamassiiv) suure esteetilise ja rekreatiivse väärtusega. Täiendavat koridori lennuvälja jaoks metsa raiuda ei ole vaja. Metsafondi piire metsamaa osas ei muudeta. Lubatud on siin põimendus- ja häilraie ning metsa sanitaarraie. Kuigi kogu mets on esteetilise väärtusega, on sellest eraldatud kirdeosa parkmetsaks, mida kasutatakse tulevikus tõenäoliselt intensiivsemalt saabuvate turistide poolt. Siin on mõeldav ka metsa-jalutusteede rajamine, hotelli "Rock-City" rekonstrueerimine ja selle lähedusse vajadusel veel ühe pansionaadi või hotelli rajamine. Iimasel juhul tuleb järgida rangeid eeskirju. Igasugune muu ehitus on keelatud.

Elu- ja Ehitustsoon. Tsoon koosneb olevatest õuedest, hoonetega aedadest ja nende lähedastest, enamasti võsaga kaetud maadest, osalt väikestest karja- ja heinamaasiiludest ja pisipõldudest. Tsoon on ette nähtud vajaduse korral uute hoonete püstitamiseks, omandi- või hoonestusõiguse seadmiseks (loomulikult vastava omaniku nõusolekul). Kogu ehitustegevus tsoonis (aga ka teistes tsoonides) tuleb sätestada Kihnu ehitusmäärusega, mis piirab hoonete kõrgusi, mahtu ja ka arhitektuurse lahenduse elemente.

Miljöökaitsetsoon on tegelikult eelneva tsooni osa, milles ehitustegevus piiratakse vaid rekonstrueerimisega ja vaid üksikute vajalike hoonete juurdeehitamisega, kusjuures ehitus peab jälgima olevat õuede-aedade struktuuri ning olevate hoonete arhitektuuri. Tsoon on kehtestatud Kihnu küla omapära säilitamiseks ja sisaldab võimalusi turistide, eriti välismaiste, huvi äratamiseks. Sellesse tsooni kuuluvad Linaküla lääneosa, Lemsi küla lõunaosa ja Rootsiküla idaosa. Maksimaalselt tuleb kaitsta maastikuelemente, näiteks teede seisukorra parandamisel, side ja elektriliinide paigaldamisel (kaaluda kaablipaigaldamist jne.).

Kultuurikeskus on samuti elutsooni eriosa. See haarab koolimaja, muuseumi, kiriku ja rahvamaja krundid ning ümbruse. Vajadusel täiendavate haridus- ja kultuuriasutuste järele (spordihoone jms.) tuleb need paigutada sellesse tsooni.

Transpordi- ja tootmistsoon. Tsoon hõlmab olemasoleva sadama piirkonna koos tootmishoonete, ladude, kommunikatsioonide ja nende juurde kuuluvaga ning lennuvälja maa-ala. Tootmistsooni moodustavad ka endine karjafarm koos meiereiga. Edaspidi võib karjafarmi asemele tekkida mitmesugune tööstus, näiteks juurvilja, liha jms. konserveerimiseks. Tsoon on mõeldud tootmishoonete, seadmete, kommunikatsioonide kompaktsaks ja ratsionaalseks paigutamiseks. Kogu tsooni maa peaks kuuluma vallale, et seda otstarbekalt ettevõtetele jagada. Tootmistsoonis tuleb uuendada kõik tehnorajatised tänapäeva tasemel.

See on ainuke tsoon Kihnul, mis vajab järjekindlat keskkonnakaitselist hoolt ja jälgimist. Tsoon vajab detailplaneerimise koostamist kõige lähemal ajal. Koos tootmistsooni detailplaneerimisega tuleb haarata sellesse ka parkmetsa lõunaosa ulatusega ca 50 m põhja poole hotelli "Rock City". Tootmistsoonid on korralikult välja kujunenud. Uusi reservterritooriume vaja ei ole, kuna kujunev põllu- ja kalasaaduste tootmine on võimalik paigutada olevatesse hoonetesse, neid selleks kohandades ja rekonstrueerides. Tootmise paigutamisel tuleb tähelepanu pöörata keskkonnakaitseliste nõuete täitmisele.

Puhketsoon. Põhimõtteliselt tuleb loodava Kihnu ehitusmäärusega keelata suvilate ehitamine saarele. Erandina võib lubada suvilaid selleks ettenähtud puhketsooni, seda oma kodukoha kaotanud kihnlaste sidumiseks saarega, aga samuti välismaal elavatele kihnlastele oma kodukoha õiguse realiseerimiseks. Üldiselt on kogu puhketsoon reserveeritud kaugemat perspektiivi silmas pidades.

Tsoon on kavandatud saare edelaossa, rannakaitsetsoonis põhja-lõunasuunaliselt kulgevale seljakule. Kogu tsooni alla jääv maa on omandireformi kohaselt eraomanduses, mistõttu puhkefunktsioonide planeerimine tõstab sealsete maaomanike sissetulekuid (maarent), osa maast on maaomanikel soovitatav siiski müüa, mis toimub vaid koostöös vallavalitsusega maareformi läbiviimisena.

Tsoonis rakendatakse omandi- või hoonestusõigust suvilaehituseks, mis osalt võib kompenseerida välismaiste maataotlejate soove. Kuna enamik nendest ei tule Kihnule tagasi, vaid kasutab kodusaart peamiselt puhkuse ajal, siis võivad paljud soostuda kompensat-

siooniga, mille hulka kuulub ka suvilaehitamise võimalus siin. Puhketsoonis võib eraldada kuni 40 ehituskrunti suurusega 2000 m², kokku 8 ha. Peale suvilate on tsoonis vaja leida sobiv koht tuulegeneraatorite paigutamiseks. Liivarannal ja ülejäänud puhketsoonis on mõeldav ajutiste, teisaldatavate ehitiste paigutamine (hooajalised ehitised).

Osa saarest vajab peale üldplaani ka detailsemaid planeerimisprojekte.

Detailplaneerimine. Detailplaneerimisprojektid on vaja koostada esijoones transport-tootmistsoonile sadama piirkonnas. Projekt peab haarama ka "Rock-City" ning seda ümbritseva parkmetsa. Projekti,eesmärk on Kihnu kõige komplitseerituma kasutusega territooriumi harmoonilise arengu tagamine. Siia piirkonda jääb kogu sadama kauda saabuva turistide kontingenti teenindamine, ööbimisvõimaluste pakkumine, toitlustus jne. Samuti on otstarbekas saare elanikkonna elutarbeline teenindamine põhiliselt välja arendada siin. Saare kõige keskkonnaohtlikumad objektid asuvad samuti siin. Ainult detailplaneerimise olemasolul on võimalik otstarbekalt, raha ja loodust säästvalt välja ehitada elektri- ja sideliinid, veevarustuse ja kanalisatsiooni, mis vastaks kaasaja nõuetele. Teiseks vajab detailplaneerimist käesolevaga projekteeritud puhketsoon edelarannal. Planeerimine muutub aktuaalseks, kui hakkab laekuma soove suvilate püstitamiseks (välismaiste kihnlaste poolt) või kui otsustatakse tuulegeneraatorite kasutuselevõtu kasuks.

Kihnu saar vajab oma ehitusmääruse kiiret väljatöötamist ja rakendamist. Peagi rakendatava riikliku ehitusseadusega läheb ehitusjärelvalve tõenäoliselt valla ainupädevusse, milleks tuleb vallavalitsusel valmistuda. Ehitusjärelvalve on litsenseeritud tegevus, mis eeldab erialast ettevalmistust ning praktilisi kogemusi. Tuleb leida selleks sobiv isik. Soovitada võiks ka valla usaldusarhitekti koha loomist. Arhitekt ei oleks palgaline, vaid saab töötasu ainult konkreetsete probleemide lahendamisel, kuid on seotud vastava pikemaajalise lepinguga. Kõik see peaks vähendama võimalusi omavoliliste ehituste püstitamiseks ja aitama kaas ka maakonnaarhitekti töö tõhustamiseks.

4. KIHNLASEST JA KIHNU KÜLAST.

Valla enamarenenud piirkonnaks on saare põhjapoolne osa: Lemsi-, Lina- ja Sääreküla. Lõunaosa Rootsikülaga on asustatud hõredalt ning ettevõtetest paiknevad siin vaid meteoroloogiajaam ja majakas. Tootmiskeskus jääb ka edaspidi Lemsi külla.

Elamuehituses on üldplaneeringu peamiseks eesmärgiks oleva elamufondi korrastamine, rekonstrueerimine ja üksikobjektidel (talud) konkreetsete puudujääkide likvideerimine. Uute ehituste püstitamisel tuleb hoolikalt järgida olevat hoonestust, otstarbekalt kasutada olemasolevaid võimalusi ja erilist rõhku panna loodushoiule ning eriti miljöökaitsetsoonis miljöö säilitamisele ja rõhutamisele nii planeeringu kui arhitektuur-ehituslike võtete kasutamisega.

Tööjõudu piisab, esialgu on suuremaks probleemiks naistööjõu otstarbekas kasutamine. Varjatud tööpuuduse olemasolu on ilmne. Potentsiaalselt annaks Kihnu omatarvet rahuldav põllumajanduslik tootmine, kalapüük ja saaduste kohapeal vääristamine koos elanikkonna ja turismi teenindamisega sedavõrd täie koormusega töökohti, et tekiks tööjõu puuduse oht. Sellest on võimalik üle saada paljude ameti- ja töökohtade ühildamisega ning sesoonse vahetamisega, samuti tööjõuliste pensionäride rakendamisega.

1. jaan. 1994 elas Kihnul 263 meest ja 314 naist, kokku 577 elanikku.

Seega võib käesoleva arengukava aluseks võtta saare tänase elanikkonna arvu väikese suurenemisega. Kui rakendatakse soodustusi ettevõtluse (eriti turismi) arendamiseks, siis võib arvestada väikest aktiivsete ja ettevõtlike inimeste juurdevoolu, maksimaalselt 5-6 inimest, koos perekondadega kuni 15 elanikku.

Arengukava koostaja arvates stabiliseerub Kihnu elanike arv 600 inimese piiril. See on ka hulk, mida saar ise toita suudab. Selle elanikkonna bilanss ja rakendus on toodud tabelis.

Elanikud	Kokku	%	±	Mehed	%	±	Naised	%	±
Kokku	600	100	+	280	46.6	+	320	53.4	-
sellest:									
1. alaealisi	110	18.3	+	60	21.4	+	50	15.6	+
2. tööealisi	320	53.4	-	170	60.7	-	150	46.8	0
sh. 16-29	120	20.0	-	60	21.4	0	60	18.7	-
3. pensionealisi	170	28.3	+	50	17.9	+	120	37.5	-
1. õppijaid	100		+	50			50		
2. töötajaid	300		+	170			130		
3. koduseid	20		+	-			20		
4. inval. ja töötuid	20		0	10			10		

Lahter ± - juurdekasv või kahanemine võrdleb andmeid 1994.a. näitajatega.

Kõige tähtsamaks ülesandeks tuleb lugeda Kihnu omapära säilitamist, mis tõmbab tulevikus ligi hulgaliselt turiste. Selle omapära säilitamisel on tähtsamaks **rahvakultuuri** säilitamine. Kahtlemata moodustavad kihnlased eestlaste hulgas omapärase kultuuriga etnilise vähemusgrupi. Seadusandluse järgi pole neile võimalik anda kultuuriautonoomiat ja sellega kaasnevaid hüvesid. Kihnlased võiksid taotleda etnilise kaitseala staatust või liituda Lääne-Eesti Saarestiku BKA-ga. Sellest võib suurt kasu olla tulevikus, kui Eestil avaneb võimalus astuda EL liikmeks. Ilma eristaatuseta laieneksid Kihnule kõik ühise Euroopa reeglid; tagantjärele pole enam võimalik välja kaubelda maksusoodustusi või erireziime. Kahjuks on kihnlaste omapära väga tõsiselt kannatada saanud okupatsioonikorra ajal. Täna ähvardab pealetungiv amerikaniseerumine lõpu teha viimastelegi kohaliku kultuuri jäänustele. Tagajärjeks oleks aga see, et Kihnu kaotab välituristide silmis oma atraktiivsuse, jäädes sellega ilma ühest tõsisest tuluallikast, samuti võimalusest saada kaitsealana maksusoodustusi.

Suurt tähtsust tuleb omistada ka Kihnu oma ilme arengule. Sellele aitab kaasa saarele oma lipu, vapi, originaalse hüüdlause ning logo. Kavandamine, samuti oma pitsati (vapi) kasutuselevõtt kvaliteetsete, Kihnule ainuomaste toodete puhul (näiteks ravimtaimed, maitsetaimed, rahvapärane käsitöö, puhtad loodustooted jms.)

Kihnu eripära ja rahvakultuuri säilitamisele aitaks kaasa ka ehitusalane korraldus. Kõik hooned tuleb inventariseerida. Väljatöötamisel on Kihnu ehitusmäärus. Uusehitusel ja rekonstrueerimisel tuleb eelistada kohalikke materjale ja võtteid. Katuste katmisel tuleb kaaluda roo kasutamist. Eterniidi kui tervisele kahjuliku materjali kasutamine lugeda ebasoovitavaks.

5. KIHNLASE LIIKLUS- JA ENERGIAPROBLEEME.

Saarel on 21.7 km kruusatatud igamehe kasutuses olevaid teid. Neile pole vormistatud võõrandusriba ning nende maa on arvestatud kruntide hulka. Kihnu saare tingimustes pole see õige. Vallad tuleb need teed oma maana arvele võtta, seda enam, et peab ise nende eest hoolitsema.

Uusi teid ehitada pole vaja. Tõsiselt tuleb tegelda teede tolmuwabaks muutmisega spetsiaalsete lahustega. Asfalteerimist ei soovita, kuna see mõjub negatiivselt Kihnu omapärasele ilmele. Teede parandamisel tuleb maksimaalselt säilitada maastikku, eriti miljöökaitsetsoonis. Tähtis on teede profileerimine õigeaegselt.

Liiklusvahenditest tuleb rõhku panna jalgratastele.

Ühendus mandriga toimub navigatsioonihooajal praamiga. Praamiühendus Kihnu ja Munalaiu vahel tuleb korraldada võimalikult ökonoomselt. Muud laevaühendused Pärnu vahel peavad endale lisa teenima kas ekskursioonide või turistide sõidutamisega. Munalaiu sadam tuleb süvendada. Laevaliiklus Pärnu tuleb korraldada vastavalt vajadustele.

Meresõidu korraldamiseks on vaja remondida sadam. Kuna kapitaalse sadama ehitus läheb väga kalliks, siis peaks piirduma kergemate konstruktsioonidega. Sadam peab võimaldama kuni 50 jahi üheaegse randumise ja teenindamise.

Lisaks olemasoleva muuli remondile ja täiendava randumissilla ehitamisele tuleb sadam varustada rahvusvaheliste eeskirjade kohaste sadamaruumide (tualett, pesuruum, riidepesu ja -kuivatus), joogiveega, elektriga, pilsivete ja fekaalvete vastuvõtu seadmetega. Selleks tuleb hankida ja paigutada sadama territooriumile kehtivatele nõuetele vastav moodul-konteiner sanitaarsete jms. tarvete rahuldamiseks. Viia kasutuskõlblikku seisukorda sadama olemasolev ühiskondlik käimla, ehitada välja puhastusseadmed, reovete ja pilsivete vastuvõtu seadmed (pruugitud moodulkonteineri võib saada soodsa hinnaga). Seadmed on sobiv hankida keskkonnakaitse fondi rahadega.

Problemaatiline aeg, millal võib olla takistatud meresõit, kestab umbes oktoobrist aprillini. Kliima edasise soojenda-mise tõttu võib jäätrassi kasutamine jääda harvemaks. Sel ajal peab mandriühenduse tagama lennuliiklus. Saarele rajatud lennuväli rahuldab juba praeguses olukorras rahvusvahelisi väikelennukite päevase lennu tingimusi. Lisada tuleb vaid teabetahvel meteoroloogiliste andmetega ja korrastada navigatsiooniseadmed ning side. Soovitav on lennujaama hoone uuendamine. Vajalik on korralik käimla ja pesemisvõimalus.

Elektrienergia tarbimine ületab Kihnus paljude Euroopa riikide taseme. 20 kV kõrgepingekaabli paigaldamine saare ja mandri vahele 1994.a. sügisel lahendas küll energia hankimise põhiprobleemi, kuid ei lahenda energia tarbimisega seotud probleemide kogumit.

Tänu energia doteerimisele ja muudele põhjustele on energia tarbimine välja arenenud äärmiselt ebamajanduslikuks.

Energiamajanduse korrastamiseks on alternatiivseid võimalusi. Kui mitte arvestada vajaminevat mootorikütust, siis Kihnu looduslikud eeldused kindlustaksid täieliku energiaga omavarustamise näiteks tuulegeneraatoritega. Kihnule tähendaks see, et poleks vaja energia eest maksta väljaspoole saart, vastav osa rakendatud tööjõu tulemusteks jääks oma saare hüvanguks. Tuulegeneraatoripargi küllaldase võimsuse korral võiks energia tootmine kujuneda saarele kogumi tulu allikaks, kuna energiat saab kaabliga mandrile juhtida.

6. MAA JA METS.

Taastuvates taludes on kasulik välja töötada oma arengukava, milleks üldplaneeringu raames läbi viidud analüüs saare vajaduste ja võimaluste ning ressursside kohta annaks orienteeruvad võimalused.

Kihnu põllumajanduse arengu aluseks peaksid olema järgmised soovitusel ning seisukohad:

- * rohumaaade viljelemine ja selle väärindamine piimaks ja lihaks,
- * teravilja kasvatamine eelkõige oma tarbeks ja kodusaarel valmistatud leiva ja saia küpsetamiseks,
- * aiandus, eriti juurvili,
- * väikepõllupidamine kombineeritult taluturismiga,
- * soovitatavalt kogu saarel keemiavaba ja loodushoidlik tootmine,
- * kergematel põllutöödel võib võtta kasutusele hobuse, raskete põllutööde jaoks on vaja luua masinakasutajate ühistud,
- * kõik saarel toodetud põllumajandussaadused väärindada kohapeal kaubaks (erijuustud, erivorstid, konservid ja kompotid, külmutatud aed- ja juurvili, naturaälvärvitud lõng jne.). Leivaküpsetus peaks toimuma saarel, taotlema patent oma toodetele.
- * On saavutatav olukord, kus saare omatoodang rahuldab selle elanike põhitarbed toitainete osas.
- * Majanduslik mõttetus on piima transport piimakombinaadi Tõstamaa tsehi. Reaalsete transpordikulude tõttu tuleb kõne alla ainult lõpuni vääristatud piimatoodete valmistamine, samuti piima realiseerimine siseturul ja loodustoodetena välisuristidele.
- * Põllundus tuleb välja arendada taastuvate talude baasil, silmas pidades loodustoodete sertifikaadi taotlemiseks vajalikke nõudeid.
- * Põllumajanduslikult on saar alakoormatud ja põllumajandus oma tegelikus mõistes algelisel tasemel.
- * Üle on paisutatud saare traktoritega varustatus.

- * Saarel võib põllumajandus anda tööd umbes 50-le inimesele täiskoormusega. Kombineeritult koos saaduste ümbertöötlemisega ja taluturismiga aga umbes 150-le inimesele.

Kihnu saare põllumajandussaaduste aastane omavajadus inimtoiduks (lisatud 20 % saarel viibivate külaliste toitmiseks) on järgmine:

Teraviljasaadused	- 60 tonni
Kartul	- 60 tonni
Köögivil	- 90 tonni
Puuvili ja marjad	- 60 tonni
Lihasaadused	- 45 tonni
Piimasaadused	- 250 tonni
Munad	- 180 tuh. tk.

Kokku on vaja inimtoidu tagamiseks 240 ha põllupinda, 500-600 ha rohumaad. Loomade arv peab vastama põllumaa orgaanilise väetise vajadusele (koos adru kasutamisega) ilma mineraalväetisi kasutamata. Sel alusel on arvestatud ka saagikus, milline kindlustab eelpooltoodud vajaliku toodangu.

Üldplaneeringu poolt ettepanek maabilanss näeks välja järgmine:

		Olev ha	Proj. ha	Suurenemine + Vähenedmine -	Märkused
1.	Looduslik rohumaa	596.1	595	±0	<i>Äralõige põllundustsoonile</i>
2.	Haritav maa	315.9	350	+35	
3.	Metsamaa	423.7	380	-40	
	sh. kaitsemets	195.0	188	-7	
4.	talumetsad	228.7	190	-30	
	Muu maa	352.4	355	+5	
	Kokku	1688.1	1680.0	±0	

Riigimetsad saarel kuuluvad 100% kaitsemetsade kategooriasse. Kaitsemets aga eeldab metsa majandamist sellise intensiivsusega ja niisuguste meetoditega, mis tagavad saarele võimalikult parima kaitse (näiteks pinnase tuulega ärapuhumise eest) ja seda metsa igal arenguetapil. See asjaolu võimaldab metsa ressursse kasutada edaspidi saare majandamise huvides.

Arvestades eelpooltoodut, tuleb kaaluda riigimetsa üleandmist Kihnu valla omandusse, erandkorras oleks selline lahendus igatpidi põhjendatud.

Kaitsemetsas on lubatud vaid sanitaar-, põimendus- ja häilraie. Väärtuslikum puit tuleb suunata kasutamiseks käsitööstusse, ka ehitusse. Talumetsi kasutatakse vastavalt "metsaseaduse" sätetele, välja arvetud rannakaitsetsoonis, kus on igasugune lageraie keelatud.

7. KIHNU ETTEVÕTJA JA KÜLALISED.

Maade otstarbekaks kasutamiseks on vaja luua masina- ja veeühistud. Iga vesikond peab looma oma ühistu, mille liikmeteks on talunikud, kelle maad vastavas vesikonnas paiknevad ja süsteem teenindab. Kihnul on vaja 3 ühistut: põhja-, ida- ja lääneühistu. Veeühistud taotleavad oma peakraavidele riigi hooldust. Riigi vahenditega hooldatavate veejuhtmete pikkus peab ületama 8 km. Arvestada tuleb siin aga saare eripära ja veeühistute algusaastatel tuleb riigil hooldus võtta enda peale. Ühtlasi tuleb korraldada põhjavete säilitamine ja kaitse.

Inventeerida tuleb ravi- ja maitsetaimede kasvukohad ja planeerida varusid taastootev tegevus.

Kihnu saare ravimtaimedega on saare toodetele ja loodushoiu alasele mainele tehtud head eelreklaami Tallinnas Bio-Kungla kaupluses. Seda tuleks ära kasutada ning kõiki põllumajandustooteid turustada kui loodustooteid, mis eriti välisturistidele, hotellidele jne. müümise korral võib tähendada märgatavat lississetulekut. Loomulikult ei tohi saarel kasutada mürgkemikaale ja mineraalväetisi, pinnas ja vesi peab olema saastevaba, muidu jääb vastav sertifikaat saamata. Toodete turustamisega peaks tegelema Kihnu enda firma, milline peaks olema esindatud näiteks Pärnus, Kuressaares, Haapsalus ja Tallinnas. Peale puhaste toitainete ja vääristatud kalatoodete peaks nende kaudu turustatama ka käsitööd.

Saare põhilisteks külastajateks on ja jäävad turistid.

Etnograafilise kaitseala loomine võimaldaks paremini ohjeldada massiturismi, milline on Kihnule ebasoovitav nähtus. Euroopaga võrreldes on meie loodus veel suhteliselt puutumatu ning seetõttu on loodusturism Eesti üks kõige perspektiivsemaid turismiliike. Eesti Kaitsealade Liit ja Eesti Turismifirmade Liit toetavad Eesti kaitsealade lülitamist rahvusvahelistesse turismimarsruutidesse ning leiavad, et keskkonna alalhoivuse põhimõtteist lähtuv ja korraldatud turism saab olla samas nii loodusesõbralik kui ka kohalikele elanikele tulutoov. Turismi Kihnus ja selle ümbruses peaks korraldama ainult kohalikud firmad, mille vahel on soovitav konkurentsi olemasolu. Massiturismi tagasihoidmiseks tuleb orienteeruda eliitturismile, s.o. jahi või lennukiga saabuvatele turistidele. Elamispinna üürimise turistidele võiks korraldada valla poolt väljaantavate litsentside alusel. Viimaste väljaandmisel arvestatakse, kas pakutavad tingimused vastavad rahvusvahelistele nõuetele. Samuti peavad vastama nõuetele joogivesi, toidukaubad jne. Eliitturismi puhul on häirimisfaktor võrdlemisi madal, tasemel teeninduse korral aga on sissetulekud kõige tasuvamad.

Turism võib potentsiaalselt kujuneda pärast kalapüüki teiseks kõige suuremat rahalist käivet andvaks majandustegevuseks. Seda isegi piiratud elitaarturismi korral.

Turismi arenguks on peale transpordirajatiste vaja suurt tähelepanu pöörata kogu saare korrastamisele. Vald peaks korraldama ühisüritusi Kihnu saare korrastamiseks.

Rekonstrueerida tuleb hotell "Rock-City", võimalused ööbimiseks taludes tuleb rajada.

Oma randade, maastike, väheste saasteprobleemide ja omapärase etnograafilise kultuuriga omab Kihnu saar märkimisväärset rekreatiivset ressursi. Massiturismi arendamine võib seda ressursi tunduvalt vähendada. Samuti, nagu on seda vähendanud mandrikeskse

majanduse ja kultuuri pealesurumine. Saarel on head eeldused ökoturismi arendamiseks ja loodustoodete realiseerimiseks.

Ökoturismi arendamiseks tuleb saarel loobuda keemiliste ainete kasutamisest põllumajanduses, kontrollida regulaarselt joogivee, randade merevee ja pinnase puhtust. Suure ja hajutatud masinapargi olemasolu ökoloogiliselt õnal alal eeldab ranget kontrolli kütuse-, õli- ja antifriisijääkide kokkukogumise ja utiliseerimise osas.

Kogu turismialane tegevus seondub liiklusolude parandamisega, ööbimiskohtade loomisega (taluturism), suveniiritööndusega (puitkäsitöö, naiste käsitöö), vaiksuse puhkuse võimaldamisega, kõikide vaatamisväärsuste kättesaadavaks tegemisega (giidid, turismifirmad). Peamine tegur aga on nn. ökoturismi eelduste rajamine.

8. REFORMIDEST.

Kogu saare edasise arengu aluseks on maa- ja omandireformi kiire elluviimine. Omandisuhted on põhilisi faktoreid, mis takistavad saare edasist arengut. Nende lahendamist on takistanud nii reformide aeglus kui ka olukorra kohalikud iseärasused. Omandisuhted on segased nii maa kui ka hoonete osas. Puuduvad korralikud algdokumendid, märgatav osa hoonetest on ametlikult vormistamata.

Praegu on saarel 240 majapidamist, talusid ei ole, on vaid eraloomapidajad, 577-st kihnlasest elab kohapeal olenevalt aastaajast 300 kuni 400.

Enamus õigusjärgsetest omanikest või nende järeltulijatest taotleb oma osa tagastamist. Nendest 45 elab välismaal, kellest teadaolevalt vaid üks lepib kompensatsiooniga. Välismaal elavad kihnlased pretendeerivad umbes 200 ha maale.

Üldse on laekunud 380 avaldust, nendest 45 avaldust välismaalt. Kõikidest taotlejatest 10 soovivad kompensatsiooni või maa asendamist, välismaistest avaldustest taotleb vaid üks kompenseerimist. Võib arvata, et umbes 5% taotlustest ei ole tegelikelt õigusjärglastelt. Välismaistele õigusjärgsetele taotlejatele on tehtud ettepanek võtta vastu kompensatsioon, kuid see on lükatud tagasi. See ei tarvitse tähendada veel seda, et taotlejad on põhimõtteliselt kompensatsiooni vastu.

Tuleb taotleda Eesti Vabariigi valitsuselt rahalist katet selleks, et vajaduse korral osta välisriikides elavatelt maa omanikelt tagasi nendele kuuluv maa ja anda see maa pikaajalisele rendile (koos ostuga) saare praegustele elanikele. See on väga delikaatne probleem ja seda saab ning see tuleb lahendada tsiviliseeritult ja mõlemaid pooli rahuldavalt.

Maakorraldaja andmetel on juba ca 10% taotlustest välja mõõdetud. Maale pretendeerivad kõik, nii õigusjärgsed omanikud, uued maakasutajad, pärimisõigusega ja pärimisõiguseta noored jne. Üks 12 ha talu tuleks jagada 12 pärija vahel, nii et igaüks saaks oma hingemaa. Mõõdunud sajandist, kui talusid hakati kruntima, pärines aga üks tähtis põhimõte: talu kui majandusüksust ei tohi laiali jagada. Pärijatele maksti nendele kuuluv osa välja rahas, loomadega, kaasavaraga jne. Talu pidi tooma tulu. Väikeste maatükkide puhul pole see võimalik, erikulutused kasvavad, pole võimalik rakendada sobilikke mitmevälja süsteeme jne. Sel põhjusel lõpetati siilumaade pidamine, samal põhjusel tuleb lõpetada ka

kolhoosikorrast pärineva hingemaade süsteemi toetamine. Seda ei tule teha vägivaldselt ega suvalise jagamise teel, pärast omandisuhete esialgset korraldamist panevad seadusega reguleeritud omandisuhted ja vaba turumajandus kõige rentaabliima majapidamise ise paika. Eriti kui edaspidi on oodata maa- ja rendimaksu kasvu.

Maaprobleemide lahendamiseks Kihnul on lubatud valitsuse määrusega kasutada maade asendamiseks ka kaitsemetsa maad kuni 20 ha ulatuses ja jagada talusid pärijate vahel. Teine asi on, kas see on mõistlik ja otstarbekas. Pärijate taotlusi saaks lahendada osade väljamaksmise kohustuse lepingutega, kuid see eeldab põllumajanduse muutmist tululikuks ning teiselt poolt pärijate omavahelist kokkulepet.

Tuleks kinni pidada esivanemate põhimõttest, et talu kui ennast ära majandavat üksust ei tohi pärijate vahel jaotada.

Üheks konfliktsemaks omandusprobleemiks on Apostelliku Õigeusu Kiriku maade kuuluvus ja kasutamine. Kinnistus on sissekanne: Apostelliku Õigeusu Kiriku maa omanikuks kinnitati 12. märtsil 1935 Eesti-Vene rahulepingu artikli XI alusel Eesti Vabariik. Kuna Venemaa ja selle kiriku pead Tartu Rahu ei tunnista, siis ei jää muud üle kui suhtuda kirikumaa omanduse vaidlustamisse kui katsesse saada seda võõra riigi mõjuvõimu alla.

Teiseks palju konflikte põhjustavaks probleemiks on segadus algdokumentidega, mille põhjal saaks maad hakata tagasi mõõtma.

Vaidlusaluste kruntide piiride taastamisel on vähe abi originaalist tehtud koopiate kasutamisel, sest nendel pole võimalik eristada eri värvide ja vahenditega tehtud pealekandeid. Riigiarhiivis on olemas samuti dokumendid Apostelliku Õigeusu Kiriku ja Luteri kiriku maade piiridega. Viimasel juhul oli tegemist kõstri ametimaaga.

Lennuväljale eraldatud maade asendamise probleem laheneb ilmselt kompensatsioonide kaudu. Samal ajal on lennuvälja võimalik kasutada heina tegemiseks.

Omandisuhete vääramise üheks probleemiks on ka okupatsiooniaastatel sissekasvanud ülalpeetava mentaliteet, mille juurdumine algas sellest ajast, mil rahvalt võeti ära võimalus ise oma eluviisi ja ettevõtmisi määrata, võeti ära võimalus olla oma maa ja vara peremees. On täiesti loomulik, et riigi totaalsest haardest pääsemiseks oli kihnlasel kasulik mitte vormistada varalisi suhteid, ehituslubasid, pärandusi jms. lootuses, et sugulaste ja tuttavate ringkantses olles ei tule sellest kunagi probleeme. Uutes tingimustes võivad aga tulla, juhul kui ei võeta ette lähematel aegadel omandiõiguste vormistamist varadele, mida inimene on ise ehitanud, ostnud või saanud pärandiks oma vanematelt. Nüüd võib see registreerimata omandus, mis juriidiliselt on omavoliline ehitus, osutada teise isiku või valla maa peal olevaks. Taolisi olukordi võib esineda päris palju. Alustada tuleks maaomandi taastamisest, edasi inventeerimisest, see annab inimestele võimaluse edasiseks omandiõiguse tõestamiseks.

Vald omalt poolt munitsipaliseerib kõik selle, mida ei suudeta vastavalt seadusandlusele kellegi omandiks tõestada. Isikud, kes elavad nende perele mittekuulavas majas või kasutavad neile mittekuuluvaid hooneid, peavad maksma selle eest vallale või õigusjärgsele omanikele renti. Kui omandussuhted on korrastatud, siis on loodud ka eeldused majandamiseks ja ressursside kõige ratsionaalsemaks kasutamiseks. Vallale makstav rent tuleb ju kihnlastele kaudselt tagasi, juhul kui nad maksumaksjatena jälgivad, kui otstarbekalt nende rahasid kasutatakse.

Kindlasti on vaja kõikide taotlejatega pidada individuaalselt nõu nende edaspidiste kavatsuste üle. Kõik endised talude piirid on seaduslikud.

Oluline on leida sobivad lahendused ja kompromissid välismaal elavate taotlejatega, pakkudes neile käesolevast tööst tulenevaid mitmesuguseid võimalusi.

Talumaade tagastamine ja omandussuhete korrastamine on seni veninud poliitiliste kui ka inimlike faktorite tõttu.

9. ELUKESKKONNA KAITSEST.

Keskkonnakaitseliselt kõige problemaatilisemaks piirkonnaks on sadama ümbrus koos tootmisettevõtetega. Reostusallikateks on kütusehoidla, milline ei vasta nõuetele, diiselelektrijaam, sadamas viibivad laevad, suitsutsehh, töökojad. On võimalik, et suitsutsehhi 200 m sügavune puurauk nr. 547, milline suleti ebasanitaarse olukorra tõttu, on kanaliks, mille kaudu reostus pääseb põhjavette. Sadamas puudub pilsivete ja fekaalvee vastuvõtt. Sadama puurauk töötab ööpäev läbi täie võimsusega, pumbates jahutusvett läbi elektrijaama diiselmootorite jahutussärkide ja külmhoone jahutuskolonne merre. Suitsutsehhi kalapesuvesi läheb otse merre, kuid see on väga väike patt võrreldes sellega, mis tuleneb kütusehoidla kasutamisest. Sadama piirkond vajab puhastusseadmete kompleksi koos pilsivete ja fekaalvee vastuvõtusõlmega.

Teine problemaatiline piirkond on karjalaut ja meierei. Karjalaut ja selle sõnnikuhooldla ei ole just kõige loodushoidlikumalt ehitatud. Kui piimaühistu hakkab meiereis tööle, siis lauta ei saa enam ekspluateerida laudana. Vähemalt välisturistid ei osta piima, kui meierei on plokeeritud laudaga. Seetõttu "Pärnu Kalur" ei võiks lauda eest küsida rohkem kui laohoone hinda. Laudast võiks teha juurvilja konserveerimise tsehhi. Siis ei oleks keskkonnakaitsel ja sanitaartenistusel pretensioone.

Kolmas problemaatiline piirkond on poolelijäänud maaparanduse objekt. Maa on jäänud täiesti kasutuskõlbmatusse olukorda. See tuleb riigi kulul korda seada.

Peale sadamapiirkonna on veevarustus ja kanalisatsioon ka vallamajal, kauplusel, haiglal ja koolimajal. Fekaalveed veetakse ära paakautoga.

Kokku töötab neli puurkaevu: nr. 545 Lemsi farmi juures (155 m), 8-klassilise kooli juures nr. 546 (115 m), sadama juures nr. 548 (200 m) ja vallamaja taga, mille kohta andmed puuduvad. Suitsutsehhi puurkaev nr. 547 sügavusega 200 m on ebasanitaarse olukorra tõttu suletud, seisukord vajab kontrolli.

Saarel on korrastatud prügi mahapaneku koht. Varasem karjääri põhjas paiknenud prügimägi on likvideeritud ja rekultiveeritud.

Mere reostusest mõjuvad Kihnu rannavetele Pärnu ja Riia lahte lastavad reoveed. Viimasel ajal on olukord stabiliseerumas. Õhku reostas mingil määral diiselelektrijaam.

10. LÕPPJÄRELDUSED.

Kihnu arengukava ja üldplaneeringu elluviimine sõltub nii valla volikogu, vallavalitsuse kui ka kihnlaste aktiivsest kaasalöömisest.

Arengukava järelused ja ettepanekud võib lühidalt kokku võtta järgnevalt:

* Saare tinglikult stabiliseerunud elanike arv on 600 inimest.

* Kala väljapüük 1993 a-l oli 1012.9 t ja see oluliselt lähemal ajal ei suurene.

* Kihnu saare põllumajanduslikust maast piisab varustamiseks põhiliste toiduainetega saare elanikkonda koos külaliste ja turistidega.

* Viimase poole sajandi jooksul välja kujunenud majandus- ja omandisuhted pakuvad käesoleval ajal vaid vähestele saare elanikele inimväärsed äraelamisvõimalusi, rääkimata ressursside säästlikust kasutamisest.

* Kihnu saarelt käesoleval ajal laekuvatest tuludest ei piisa omavalitsuse normaalseks funktsioneerimiseks.

* Kihnu saare normaalseks äraelamiseks piisaks kalapüügist, saagi vääristamisest ja piiratud turismist (eliitturismist) tulenevatest võimalikest tuludest juhul, kui on saavutatud põhiliste toiduainetega isevarustamine, korraldatud säästlikult ja otstarbekohaselt toimiv raharinglus, transpordi- ja energiamajandus.

* Riiklikud dotatsioonid ei ole tervendanud saare majandust, seetõttu võivad omada vaid ajutist iseloomu.

2 * Kuna tööpuudus kaob koos omandussuhete korrastamise ja eraalgatuse aktiveerumisega, siis pole vajadust tegeleda spetsiaalselt tööpuuduse väljajuurimisega. Küll aga on mõtet mobiliseerida töötuid ajutistele hädaabitöödele, mis on saare korrastamiseks möödapääsmatud.

* Ehitusmäärusega kehtestatakse saarele eeskirjad tagamaks ehituslikud ja arhitektuursed piirangud, ehitusjärelvalve, maastikulise-, keskkonna- ja miljöökaitse ning saare ilme säilimise.

Kui lugejal on omapoolseid ettepanekuid, täiendusi ja mõtteid oma saare arendamiseks, siis on kõik tema arvamused teretulnud. Selleks on igalühel õigus. Püüame muuta ka praegu üleeestiliselt levinud passiivsust ja teiste tegemiste üle virisemist.

Saare masinapark vajaks hädasti hoolde- ja tankimisjaama. Õlide vahetus ja ämbritega kütuse tassimine jätab loodusesse suure osa oma jääkidest. Samuti tuleks saarelt ära vedada kõikvõimalikud vanarauahunnikud. Saare põldudele ei tohiks lasta raskeid traktoreid, mis koormavad mulda.

Kokkuvõtlikult:

- * Ettevõtlusele tuleb seada teatud piirangud lisaks spetsiifilistele keskkonnanõuetele, et vältida suurt uusasukate juurdevoolu ja kaitsta saare elulaadi.
- * Korrastada saar, likvideerida vanaraua ja prahihunnikud ning lagunevad hooned.
- * Likvideerida jääkreostused kütuselao ja karjalauda juures. Mitte lubada loomapidamist meiereiga ühes hoones.
- * Lõpetada elektrienergia, puidu, tööjõu ja kalavarude ebaratsionaalne kasutamine, minnes üle järk-järgult nende kavakindlale, ratsionaalsele ja säästlikule kasutamisele.
- * Kinni pidada kaitstavatele objektidele kehtestatud režiimist, mis tagab nende säilimise.
- * Säilitada ajalooline teedevõrk, teid korrastada loodushoidlikult.
- * Seoses elektrijaama seadmete likvideerimise ja osa konserveerimisega tuleks kaasajastada ka selle juurde kuuluv kütuseladu. Rajada kaasaegne tankla-hooldejaam.
- * Seada sisse regulaarne vete analüüs ja kontroll.
- * Kõikidele töötavatele puurkaevudele tuleb paigutada veemõõtjad. Sadama puurkaevul töötavad jahutusseadmed nii elektrijaamas kui ka külmhoones tuleb viia vee korduskasutuse peale.
- * Vald peaks vastu võtma kohustuse mitte kasutama mineraalväetisi, mürkkemikaale ning mitte reostama loodust. Samas taotlema saare põllumajanduslikule omatoodangule loodustoodete sertifikaati, saare turismile aga ökoturismi sertifikaati ning korraldama selleks vajalikud abinõud ning formaalsused.
- * Poolelijäänud maaparandusega tühermaaks muudetud ala tuleb korda seada ja magistraalkraavide puhastamine tuleks lõpule viia riigi rahadega enne objektide üleandmist omanikele või veeühistutele.
- * Olemasolevad puhastusseadmed ja kanalisatsioonirajatised tuleb viia töökorda. Tootmise taastudes meiereis, külmhoones, suitsutsehhis jm. tuleb kohe rajada kõik vajalikud tehnorajatised tänapäeva tasemel.

PÄRNU MAAKOND
KIHNU VALLAVOLIKOGU

VALLAVOLIKOGU ISTUNGI PROTOKOLL

Kihnus

07.augusti 1995 nr 15

Päevakorrapunkt nr 1

Kihnu valla arengukava läbivaatamine.

Ettekande esitab Ehituse Teadusliku Uurimise Instituudi as Aale arhitekt A.Kerge. Ettekandja tutvustab arengukavas ära toodud ettepanekuid saare elu parandamiseks kohte.

Sõna võtsid: vallavanem J.Vapper, Volikogu liikmed E.Randma, J.Leas, A.Havik, A.Saare.

Ühel häälel o t s u s t a t i:

1. Kiita heaks ja võtta aluseks oma tulevases töös Kihnu arengukava ja üldplaneeringu ettepanekud.

Elmar Randma
Volikogu esimees

Väljavõte õige:

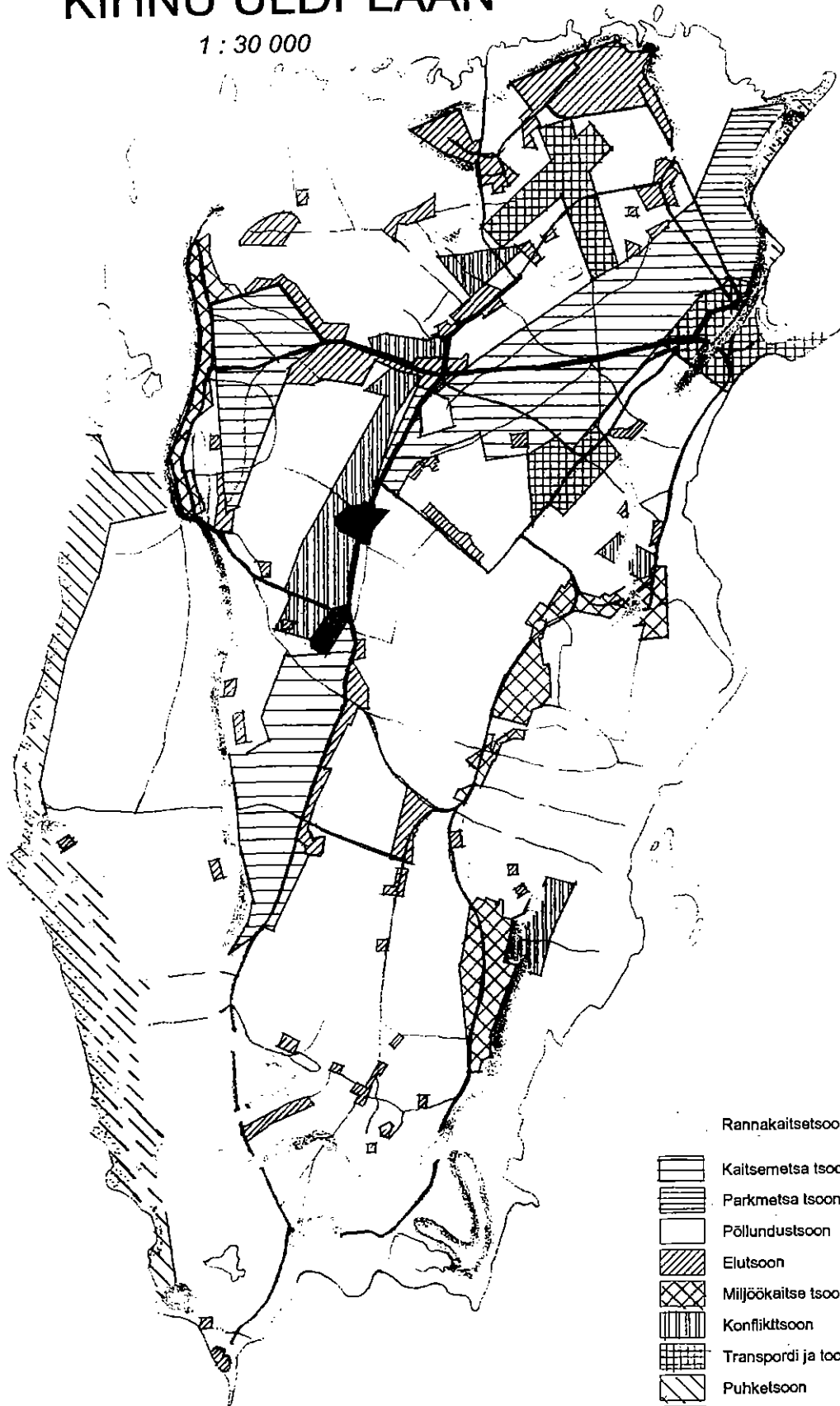
M. Kutsik
Kihnu vallasekretär

KIHNU VALLA ÜLDPLANEERING (ARENGUKAVA)

KIHNU ÜLDPLAAN

1 : 30 000

Rannakaitsetsooni piir

- Kaitsemetsa tsoon
- Parkmetsa tsoon
- Põllundustsoon
- Elutsoon
- Miljökaitse tsoon
- Konfliktsoon
- Transpordi ja tootmistsoon
- Puhketsoon
- Kultuur-haridusasutus
- Liivarand